Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 13 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 19 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1884 (Ն. Տ.) 31 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 3 ՌԷՊԻՒԼ ԱԽԸՐ 1301

ՊԱՅՄԱՆՔ
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ. երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։
Օրագրոյս վերաբերեալ Նամակ կամ որ և է իր գրութիւն պէտք է ուղղել
«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»
ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ Ղալաթիա, Իզմիրլի օղլու խան, թ. 19
Իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէին.
درعلیه‌ده غلطه‌ده ازمیرلی اوغلی خانده ۱۹ نمروده
{اره‌ولك} غزته‌سی اداره‌سنه

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

40 ՓԱՐԱ 40 ՓԱՐԱ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ	200
	Վեցամսեայ	« «	100
	Եռամսեայ	« «	50
	Ամսական	« «	20
	Հատով	« «	1
Գաւառաց համար	Տարեկան	« «	240
« «	Վեցամսեայ	« «	120
« «	Եռամսեայ	« «	60
Օտար երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք	56
» «	Վեցամսեայ	«	28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ծամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԵԼՄՏԱՑՈՅՑ

ԱԶԳ. ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿԻ

Անցեալ Օգոստոսի մէջ, Վարչութեան Քաղաքական Ժողովն Ազգային Ժողովոյ կը մատուցանէր մասնաւոր տեղեկագրով մը՝ Պատրիարքարանի 81-82 և 82-83 տարիներու հաշուեցոյցներն և 1883-84 տարւոյ ելմտացոյցը։

Նորանշան իրողութիւն մ'է տեսնել, որ իրարմէ անջատ խնդիրներ՝ ինչպէս են Համարակալութիւն և ելմտացոյց՝ մէկտեղ կը ներկայանան Սահմանադրական Ժողովոյ մը, որ գոյութիւն ունի 23 տարիներէ ի վեր. և որ առաւելն է՝ ներկայացեալ ելմտացոյցը երեք ամիսէն բաժնուած ըլլալով՝ կը վերաբերէր այնպիսի տարւոյ մը՝ որուն 6 ամիսն անցած էր արդէն։

Ի՞նչ էր Ազգ. Ժողովոյ պարտքն այս պարագային մէջ. ընդունիլ հաշուեցոյցներն, զանոնք քննել, և ելմտացոյցն վերադարձնել առ Քաղ. Ժողովն, որպէս զի միակ ելմտացոյց մը պատրաստելով բերէ Ժողովոյն։ Փոխանակ այսպէս վարուելու Ընդհ. Ժողովն՝ կը յղէ զայն առ Համարակալութեանն Դիւանն իր ի նախաքննութիւն։

Համարակալութեան Դիւանն ալ նախաքննելով խնդիրն՝ Ժողովին կը ներկայացունէ տեղեկագրով մը։ Ահա այս տեղեկագիրն է՝ որ վիճաբանութեան նիւթ պիտի ըլլայ Ազգային Ժողովոյ վաղուեան նստին մէջ։

Ուշադրութեամբ կարդացինք Համարակալութեան Դիւանի այդ տեղեկագիրն. լաւ աշխատութիւն մ'է՝ խղճի մտօք կատարուած, ամենայն շնորհակալեաց արժանի. մէկ ծայրէն միւս ծայրը կը խօսի լոկ հաշուեցոյցներու վրայ, և կը մտնէ շատ մը դիտողութիւններու մէջ, որոնց ամենուն համակարծիք չպիտի կրնանք ըլլալ. փափաքեցանք գտնել հոն ելմտացոյցի մասին Դիւանի կարծիքը, բայց ի զուր. կ'երեւայ թէ չեն ուզած կարեւորութիւն տալ այս կէտին, և կամ խիստ երկրորդական նկատած են զայն։

Մենք՝ որ աւելի փափաքող ենք ներկայն կանոնաւորելու քան թէ անցելոյն վրայ ցաւ յայտնելու, պիտի ծանրանանք ելմտացոյցին կարեւորութեան վրայ. որովհետեւ երբ ունենանք լաւ և գործադրելի ելմտացոյց մը, որոյ ճշդիւ գործադրութեան հսկենք, այն ատեն միայն կարելի պիտի ըլլայ մեզ ազգային գործոց մէջ տեսնել կանոնաւորութիւն և յառաջդիմութիւն։

Ելմտացոյցը՝ հասութից և ծախուց նախատեսութիւնն ցոյց տուող հաշիւ մը, և կամ լաւ եւս է ըսել՝ գանձելի հասութից և վճարելի ծախուց ենթադրեալ պատկերն է։

Մեր մէջ եթէ կայ պակասաւոր բան մը, այն ալ աս իրողութիւնն է թէ պաշտօնական մարմինք չեն ճանչցած տակաւին իրենց իրաւասութեանց և պատասխանատուութեանց սահմանը և շատ անգամ պատասխանատուութենէ փախչելու և զերծանելու համար իրենց կատարելիք գործն կը բեռնաւորեն նոյն գործին տէրն չեղող ուրիշ պաշտօնական մարմնոյ մը, որպէս զի կարող ըլլան ըսել ի հարկին թէ իրենք չեն եղած պակասաւոր, այլ այս կամ այն ոք կամ Ժողովն պատճառ եղած է գործին երկարելուն, յետաձգուելուն և կամ չկատարուելուն։ Այս է այն մեծ պատճառն՝ որ առիթ տուած է և կուտայ շատ մը Թիւրիմացութեանց և անվերջանալի վէճերու թէ՛ Ազգային Ժողովոյ և թէ՛ ուրիշ զանազան ժողովոց և մարմնոց մէջ։

Այս պակասութիւնն նաեւ տեղի ունեցած է ելմտացոյցի առթիւ։ Որ և է սահմանադրական ազգաց օրէնքներն եթէ ի նկատի առնենք՝ պիտի տեսնենք առանց բացառութեան, թէ ելմտացոյցի պատրաստութիւնն գործադիր վարչութեան վերաբերող խնդիր մ'է՝ նորա անմիջական պատասխանատուութեան տակ։ Ելմտացոյցի ներկայացման առթիւ է, որ Եւրոպայի մէջ նախարարութիւնք կը պարզեն իրենց ուղղութիւնն ներքին և արտաքին քաղաքականութեանց մասին։ Այսպէս պէտք է ըլլայ նաեւ մեր մէջ։ Քաղաքական Ժողովն՝ իբր ազգային գործոց ընդհանուր վարիչ՝ պարտի ներկայացունել Պատրիարքարանի ելմտացոյցը. նա միայն է մտօք կրնայ աւելի տեղեակ ըլլալ ազգային զանազան պիտոյից և պահանջմանց։

Երբ այսպէս Քաղաքական Ժողովն կը պատրաստէ ելմտացոյցը՝ իր յարմար տեսած եղանակաւ, և կը ներկայացնէ զայն ազգային ժողովոյ, այն ատեն միայն ազգային ժողովն տէր կ'ըլլայ գործին, և կը քննէ զայն իր ամեն մանրամասնութեամբը, կ'արտօնէ պահանջուած ծախսերն մասամբ և կամ ամբողջովին, ի մի բան՝ կը բարեփոխէ զայն իր ուզած կերպովը, ջանալով համաձայնիլ Վարչութեան հետ, և հակառակ պարագային մէջ գրգռել նորա հրաժարականն։

Թէև, ըստ վերոյիշեալ սկզբանց, օրինաւորութիւնն կը պահանջէ Վարչութեան վերադարձնել այն ելմտացոյցն՝ զոր ներկայացուցած է, բայց նկատելով որ այս գործողութիւնն կրնայ նորանոր յապաղումներու տեղի տալ, և թէ հարկ է որ Ազգն ունենայ վերջապէս գէթ 23 տարիէ յետոյ մի կանոնաւոր ելմտացոյց, ստիպողաբար կ'առաջարկեմք Ազգային Ժողովոյ՝ ընտրել անմիջապէս ելմտական յանձնախումբ մը, պաշտօն տալով՝

Ա. Պատրաստել համաձայնութեամբ Քաղաքական Ժողովոյ, Ազգ. Պատրիարքարանի 1884-85 տարւոյ ելմտացոյցը.

Բ. Խմբագրել ելմտական օրէնք մը՝ որոյ համաձայն պարտաւոր ըլլան յայսմհետէ Վարչութիւնք որոշեալ ժամանակներու մէջ ներկայացունել Պատրիարքարանի մէկ մի տարւոյ ելմտացոյցը առ Ազգ. Ժողովն։

Ստիպողաբար կը ծանրանանք այս առաջարկութեան ընդունելութեան վրայ։ Այն իշխանութիւնն՝ որ չունի ելմտացոյց, չունի ուղղութիւն, չը ներշնչեր վստահութիւն այն Ժողովրդեան վրայ, զոր վարելու կոչուած է. պէտք է ամեն ոք գիտնայ թէ ի՛նչ ծախք կ'ընէ Պատրիարքարանն, և թէ ի՛նչ են այս ծախուց տեսակներն։ Բաւական է այսչափ անկանոն ընթացք. քանի որ սահմանադրապէս կը կառավարուինք՝ հարկ է հետեւիլ սահմանադրական սկզբանց, որ առհասարակ ընկալեալ են և ի գործ կը դրուին ամեն սահմանադրական ազգաց մէջ։

Այն ատեն Երեսփոխանք, որք մեզ նման կը փափաքին մի անգամ ընդ միշտ այս ելմտական խնդիրն լուծեալ տեսնել, տարակոյս չունինք թէ պիտի ընդունին մեր այս առաջարկութիւնը։

Կ. Պ. ՍԸՎԱՃԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱԶԳՈՒԹԵԱՆՑ ԿՌԻՒՆ ԱՒՍՏՐԻԱ

Աւստրօ-Հունգարական տէրութիւնը կազմող զանազան ազգութեանց ներքին կռիւն օր ըստ օրէ աւելի ուշադրութիւն կը գրաւէ։ Խրուաթաց անյաջող ապստամբութիւնն ընդդէմ Մաճառաց՝ այդ կռւոյ նորագոյն երեւոյթն էր մի քանի ամիս առաջ։ Բայց աւասիկ նոր տարին՝ լեզուի խնդրոյ մը ձեւոյն ներքեւ՝ նոր երեւոյթ մը կուտայ նոյն կռւոյն։ Երեք մեծ տարրեր կը բաղկանայ Աւստրօ-Հունգարական տէրութիւնը, Գերմանական, Հունգարական և Սլաւական, զանց ընելով երկրորդական տարրերն, ինչպէս Իտալացիք, Ռումէնք և Հրեայք։ Բայց սլաւական մեծ դերդաստանը քանի մը ճիւղերու կը բաժնուի, որք թէրեւ նոյնչափ ազգութիւններ կը յիշատակուին ընդհանրապէս, ինչպէս Բոհեմիացիք, Չեխք, Էսքլավոնք, Սլովենք, Խրուաթք և Ռութենք։ Այս սլաւ ժողովուրդներ բաժնուած են Հաբսբուրկեան Կայսրութեան երկու մասանց մէջ, Աւստրիական (կամ Սիզլէյթական), և Հունգարական (կամ Թրանսլէյթական)։ Աւստրիական մասին մէջ են գլխաւորապէս Բոհեմիացիք, Սլովենք, Ռութենք և Չեխք։ Հունգարական մասին մէջ են Խրուաթք և Էսքլավոնք։

Արդ, այս սլաւական տարրեր, որք ի միասին առնլով Աւստրօ-Հունգարական տէրութեան բնակչաց մէկ երրորդէն աւելին կը կազմեն, և շատ աւելի են թէ՛ գերմանական և թէ՛ հունգարական տարրէն, սա ընդհանուր գանգատը կ'ընեն թէ, Աւստրօ-Հունգարական երկեակ դրութեան մէջ, իրենք գէթ Մաճառաց չափ դեր մը չունին, և գոհ պիտի լինին եթէ օր մը այս դրութիւն ջնջուելով, Հաբսբուրկեան Կայսրութիւնը դաշնակցութիւն մը դառնայ, յորում սլաւ տարրն իր քաղաքական իշխանութեան բաժինն ունենայ ըստ իր բազմամարդութեան։ Բայց այս գանգատէ զատ, որ ընդհանուր է Աւստրօ-Հունգարիոյ սլաւ ցեղերուն, մէկն մի ցեղ իր մասնաւոր խնդիրն ունի։ Մէկն մի ցեղ յոյժ նախանձախնդիր է իր գոյութիւնը պահպանելու, և ամենեւին չուզեր ուրիշ ցեղերու հետ ձուլուիլ։ Ասոր գլխաւոր միջոց կը համարուի միայն լեզուն, որովհետեւ Եւրոպայի մէջ կրօնն ի վաղուց դադրած է ազգութեան յատկանիշ մը լինելէ։ Հետեւապէս, սլաւ փոքրիկ ազգութիւնք մեծ խնամ կը տանին իրենց բարբառները պահպանելու, մշակելու և տարածելու, և բոլոր ոյժով կը դիմադրեն երբ օտար ցեղի մը լեզուն իրենց վրայ պարտք դնել, կամ իրենց ազգային լեզուին գործածումն արգիլել կամ սեղմել ուզուի։ Այս կռիւը կը մղեն Չեխերը, Բոհեմիացիներն և Սլովեններն՝ Աւստրիական բաժնին մէջ՝ ընդդէմ գերմանական տարրին, և Խրուաթներն՝ Հունգարական բաժնին մէջ՝ ընդդէմ Մաճառաց։ Պէտք է ընդունիլ թէ այս ուղղութեամբ արդէն շատ ազատական ընթացք մը կը բռնեն թէ՛ Աւստրիական և թէ՛ Հունգարական կառավարութիւնք։ Մէկն մի նահանգի մէջ, տեղւոյն լեզուն պաշտօնական է, և պարտաւորիչ կերպիւ կ'աւանդուի դպրոցաց մէջ։ Գրականութիւն և լրագրութիւն ազատ են, և ամեն օր արագ թռիչ կուտան իւրաքանչիւր լեզուով ու գաւառաբարբառով հրատարակութեանց։ Բաց աստի, ամեն գաւառ իր Երեսփոխանները կը ղրկէ՝ եթէ Աւստրիոյ բաժնին մէջ է՝ Վիէննայի Երեսփոխանական Ժողովոյն, և եթէ Հունգարիոյ բաժնին մէջ է՝ Բէշդայի Երեսփոխանաց Ժողովոյն։ Հետեւապէս, սլաւ ցեղերը մասնակցութիւն և ձայն ունին այս կրկին Խորհրդարանաց մէջ, և ազդեցութիւն կը բանեցնեն Կայսրութեան ճակատագրին վրայ։ Բայց այսչափ առանձնաշնորհմունք գոհ չեն ըներ Աւստրօ-Հունգարական տէրութեան սլաւ հպատակները, որք իրենց ազգային իրաւունքներն ամրապնդելու և ընդարձակելու կ'աշխատին միշտ։ Օրինակի համար, կ'ուզեն որ արդի նահանգային բաժանմունք փոփոխուին այնպիսի կերպով որ սլաւ տարրին պատկանող ժողովուրդք հնար եղածին չափ իրարու քով գան, և իրարու հետ միացուին։ Այսպիսի կարգադրութիւն մը առաջին քայլ մը կը համարուի օր մը Հարաւային-Սլաւական մեծ Պետութեան մը հաստատման, որ վերեւ յիշուած սլաւ ժողովրդոց մեծ մասին գաղափարն է ապագային համար։ Խրուաթներն ալ չեն հանդուրժեր որ իրենց երկրին մէջ, որ Հունգարիոյ կցեալ է, Խրուաթական զինանշանաց քով Մաճառական զինանշանք երեւին, կամ Հունգարերէնը Խրուաթերէնի հետ հաւասարապէս գործածուի որպէս պաշտօնական լեզու։ Անոնք այնչափ յառաջ կ'երթան որ Խրուաթիոյ կատարեալ անջատումը կը պահանջեն՝ դրացի սլաւական գաւառաց հետ զատ Թագաւորութիւն մը կազմելու համար, ընդ վեհապետութեամբ Ֆրանձ Եոզէֆ Կայսեր։ Այս շարժում պահ մը արիւնհեղութեան պատճառ եղաւ՝ որ հազիւ թէ դադրած էր, և ահա Խրուաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, որ Ակրամ, ծայրայեղ ազգայնականք խիստ անարգական լեզու մը գործածել սկսան ընդդէմ Հունգարական կառավարութեան, և պատճառ եղան այդ Խորհրդարանի օրինաւոր ժամանակէն առաջ ցրուելուն։

Այս զանազան սլաւ ազգութիւնք իրենց ցեղային պահանջումներն յառաջ տանելու նոր գրգիռ ու քաջալեր մը ստացան, յորմէհետէ Աւստրիոյ Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ մեծամասնութիւն կազմեցին, այսինքն չորս տարիէ ի վեր։ Առաջ Գերմանական տարրը մեծամասնութիւն կը կազմէր, մինչդեռ Սլաւք, Կղերականք և Դաշնակցականք այսօր՝ ի միասին առնլով մեծամասնութիւն են, և այս մեծամասնութեան կրթնած է կոմս Թաաֆի ազատական նախարարութիւնը։ Կոմս Թաաֆ այնպիսի աշխարհավարութեան մը սկսաւ հետեւիլ, որ փոքրիկ ազգութիւնք իւր կողմն անցան, և իրենց միութեամբ հնարաւոր բրին որ չորս

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

8

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԲԱՐՔԵՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԱՌԱԳԱՍՏ. — ԱՐԿԱԾ ՏԵԼԻՄԱՔԱՅ.

— Սիրելիս, ըսաւ, իր թեւը դէպ ի փոքրիկ տղայն երկնցնելով և զայն իրեն քաշելով, կը համարձակիմ դիտել տալ ձեզ թէ ձեր այդ ըրածն անքաղաքավարութիւն է։

Այս միջոցին փոքրիկ տղայն ինքզինք ազատելու համար բուռն ջանք մ'ընելով, Տելիմաք քիչ մ'աւելի ուժով սեղմեց անոր թեւը, աւելի բնազդմամբ քան թէ խօսակցութիւնն երկարելու փափաքով։ Թէպէտ Տելիմաք շատ թեթեւօրէն սեղմած էր անոր ձեռքն և կատարելապէս ապահով էր թէ որ և է չարիք չէր հասուցած, բայց և այնպէս տղայն սկսաւ բարձրաձիչ աղաղակներ բառնալ, իր հակառակորդին ոտքի հարուածներ տալով այնպիսի ուժգնութեամբ, որ իրեն պէս տկար արարածէ մը չէր յուսացուեր։ Փոքրիկ աղջիկն ալ իր ճիչերն անմիջապէս իր եղբօր աղաղակներուն հետ միացուց և կը կարծուի թէ անոր օգնելու եռանդին մէջ այդչափով գոհ չպիտի լինէր, եթէ երեսուն և հինգ ամեայ գէր կին մը, անշուշտ մայրն, որովհետեւ երկու տղայք այնչափ անոր կը նմանէին, որչափ իրարու, Տելիմաքին վրայ չվազէր, օդին մէջ հովանեակ մը ճօճելով այնպիսի կատաղութեան մը նշաններով, որք վագրի մը կամ կատուի մը վրայ կը տեսնուին, երբ անոնց ձագերը յափշտակուին։

— Տիկին, ըսաւ Տելիմաք, քաղաքավարութեամբ ոտք ելնելով. հաճեցէք հաւատալ թէ . . . :

— Պարո՛ն, ըսաւ կինն, որ անգլիերէն կը խօսէր Գերմանական հզօր շեշտով մը, չեմ ճանչեր զձեզ։

— Տիկին, կրկնեց Տելիմաք զարմանալով, անունս Տելիմաք է. Բիլչարտի առեւտրական տունը, Տըրբէյ և Ընկ. Բիւլ փողոցին մէջ և այլուր ծանօթ է պատուով։ Իսկ այս տղայն, որ սակայն սիրուն կ'երեւի ինձ և իր մօրը հաւատարիմ պատկերն է . . . :

— Սո՛ւտ է, ընդմիջեց փոքրիկ տղայն, նախ և առաջ պարոնը զիս ծեծեց։

— Ծեծե՜ց, գոչեց մայրը, զոր Տելիմաքի ճարտար խօսքերը քիչ մը իջուցած էին անոր բարկութիւնը։ Ինչպէս համարձակեցաք զաւակս ծեծել։

— Տիկին, կ'երդնում թէ . . . :

— Ստախօ՛ս, ըսաւ տղեկը։

— Տիկին, յարեց Տելիմաք, ինձ կը թուի թէ հինգ տարեկան տղու մ'ըսածին և ազնուականի մը պատուոյ խօսքին միջեւ տար . . . :

— Պարո՛ն, ըսաւ գէր կինը, տղաս երբեք սուտ չխօսիր. եթէ սուտ խօսէր, քիթէն բերնէն արիւն բերելու չափ կը ձաղկէի զինքն։ Կը լսե՞ս, Ռոտոլֆ. միթէ ճշմարիտ է ինձ ըսածդ։

Փոքրիկ Ռոտոլֆ սկսաւ բարձրաձիչ աղաղակներ հանել հեծեծանօք։ Այն սակաւաթիւ ուղեւորք, որք այս պահուս իրենց խուցերուն մէջ զետեղուելու չէին զբաղեր, գէր կնոջ, երկու տղայոց և Տելիմաքին բոլորտիքը շրջանակ մը կազմել սկսած էին։ Տելիմաք որոյ համբերութիւնը վերջապէս սպառած էր, պատասխանեց.

— Տիկին, կ'ուզէք հաւատացէք, կ'ուզէք մի հաւատաք, կ'ուզէք պատժեցէք այս սիրուն տղայն, կ'ուզէք մի պատժէք. այդ ձեր գիտնալիք բանն է և ոչ իմս. բայց կանխաւ կ'իմացնեմ ձեզ թէ եթէ դարձեալ իմ սրունքներս ընտրէ խարազանի հարուածներ տալու համար, խաղալը պիտի սորվեցնեմ իրեն։ Գալով իր անկիրթ տղու մը շարժուածներուն . . .

— Անկիրթ տղա՛յ, բացագանչեց գէր կինն. տղոցս համար կը թշնամանեն զիս. միթէ՞ կնոջ մը հետ այսպէս պէտք է վարուիլ ամերիկեան շոգենաւի մը մէջ, և միթէ՞ ազնուական մը չպիտի գտնուի որ . . .

Այս միջոցին Տելիմաք գլուխը վեր առաւ և ունկնդրաց վրայ այնպիսի ակնարկ մը ձգեց, որ կնոջ պաշտպանութեան բաղձացող ամենէն խանդոտ մարդիկն իսկ հանդարտեցուց։ Կ'եգար որ, եթէ քանի մը բռնցի հարուածներ փոխանակուէին, իր բարկութիւնը պիտի իջնէր։ Բայց շրջանակն աւելի լայնցաւ և բացուեցաւ անցք տալու համար դեռատի օրիորդի մը, որ զոյգ մը կապոյտ լայն ակնոց կը կրէր։

Գէր կնոջ բարկութիւնն անմիջապէս այս նոր առարկային վրայ դարձաւ։

— Ո՛հ, եկա՞ք, գոչեց, խօսքը նորեկին ուղղելով, այնպիսի եղանակաւ մը, որ քսան և հինգ քայլ շըրջափակի մը մէջ ոչ ոք կորսնցուց իր խօսքերէն մին։ Միթէ՞ այսպէս կը կատարէք ձեր պարտականութիւնները։ Ձեր խնամոց յանձնուած տղաքներն այս ընթացքով կրնան ծովը նետուիլ առաջին անգամ ներկայացող անխիղճ կամ գինով մարդու մը կողմէ։

— Բայց, տիկին, ըսաւ օրիորդը քաղցրագոյն ձայնով մը, վայրկեան մը նաւուն հետքը դիտելու զբաղելէս օգուտ քաղած են անոնք։

— Միթէ՞ նաւուն հետքը դիտելու համար է որ տեղ մը վարձած եմ ձեզ, թո՛ղ առած ամսականդ։ Օ՛ն, դիտողութիւն պէտք չէ. չեմ սիրեր դիտողութիւն լսել. Ռոտոլֆ, Ճէօրճինա, ձեր վարժուհիին ետեւէն գնացէք, և դուք, օրիո՛րդ, ջանացէք այսուհետեւ հնայիլ ուր որ ընելու գործ մը չունիք։ Ես չեմ կրնար միշտ հոն գտնուիլ ձեզ ծառայելու և ձեր սխալները դարմանելու համար։

Դեռատի օրիորդը պատասխան չտուաւ. իր թաշկինակը գրպանէն հանելով ուժով մը քիթը խնջեց, մատին ծայրովը իր կապոյտ ակնոցը շտկեց և իր աշակերտաց ձեռներէն բռնեց։

— Խե՛ղճ օրիորդ, ըսաւ Տելիմաք ինքնիրեն. կը ցաւէի իր վրայ, եթէ պարապ ժամանակ ունենայի. Բայց Սոֆի վիրաւորեց սիրտս. այնքան դժբաղդ եմ որ այլ եւս չեմ կրնար այլոց վրայ ցաւիլ։

Սակայն և այնպէս այս փոքրիկ միջադէպն իր սեւ գաղափարներէն քիչ մը հեռացուցած էր զայն։ Հովն և քունն ալ նպաստած էին քիչ մը հանդարտութիւն տալու անոր։ Զանգակը ճաշին ժամն հնչելով, տեսաւ որ այս նոր գրօսանքն անհաճոյ չէր իրեն և տեսնելով որ ուղեւորք կարգաւ դէպի սանդուղը կ'ուղղուէին, ինքն ալ մեքենաբար անոնց ետեւէն գնաց։

Զ.

Առաջին դասու ուղեւորաց յատկացեալ սրահին մէջ, որ յոյժ ընդարձակ և յոյժ շքեղութեամբ զարդարուած էր, ըստ սովորութեան երեք մեծ սեղաններ դրուած էին, որք սրահին բոլոր երկայնութիւնը կը գրաւէին։ Շոգենաւին հրամանատարը կեդրոնական սեղանին մէկ ծայրն, իր սպասին առջեւ ոտքի վրայ կեցած էր իր երկու կողմն ունենալով մատակարարը և բժիշկը։ Միւս տեղերն ալ, բաց ի երկու կամ երեքէն բռնուած էին։ Տելիմաք նստեցաւ առանց հոգ ընելու իր քով նստողներն, զորս դիպուածը կուտար իրեն։ Իր դէմը կայնող կղերական մը ցած ձայնով կարճ աղօթք մը կը զրուցէր և երբ նստեցաւ, նաւապետն, որ կարծես կղերականին նստելուն կը սպասէր յարգանօք, իսկոյն անոր օրինակին հետեւեցաւ, և կերակուրի պնակներն սկսան ձեռքէ ձեռք պտըտիլ։

(Շարունակելի)

տարին հետէ անխախան պաշտօն վարէ ազատական նախարարութիւնն։ Ըստ այդ աշխարհավարութեան, կոմս Թաաֆ և պաշտօնակիցք լիովին կուտան Աւստրիոյ բոլոր ազգութեանց այն ամեն իրաւունքներ և արտօնութիւններ, որք Սահմանադրութեան «օգային» հետ համաձայնելի են, այսինքն շատ բաներ, որովհետեւ կարի առաձգական բանաձեւ մ'է այդ։ Գործնականօրէն ալ այնպէս եղած է, և Գերմանք կը գանգատին թէ Աւստրիական Տէրութիւնն հետզհետէ իր ամենակարեւոր իրաւունքներէն կը զրկուի ի նպաստ Չեխերու, Բոհեմացիներու, Սլովեններու են։ Լեզուի խնդրոյն մէջ մանաւանդ այս զանազան ազգութիւնք ոտնձգութիւններ կ'ընեն միշտ, իրենց մասնաւոր լեզուները բարձր պաշտօնական լեզուներ ընելով ի վնաս Գերմաներէնի, որ պաշտօնական լեզուն է Վիէննայի կառավարութեան։

Գերմանական կուսակցութիւնք ճարտար դարձուածով մը ուզեց թէ վերջ տալ այս աննպաստ կացութեան և թէ իր նախկին դիրքն ու զօրութիւնն ստանալ Աւստրիական Խորհրդարանին մէջ։ Ինչպէս անցեալ օր Աւէ-եւ-ի մէջ հրատարակ ալ հեռագիր մը ընծայեցինք, Պ. Վիւրմպրանդ երեսփոխանը, շաբաթ մը առաջ, Խորհրդարանին բացման ատեն, օրինաց ծրագիր մը ներկայեց, առաջարկով թէ Նահանգային ժողովոց մէջ ներկայացեալ ազգութեանց իւրաքանչիւրն ազատ ըլլայ իր լեզուն գործածելու դպրոցաց և դատարանաց մէջ և տեղական իշխանութեանց հետ յարաբերութեանց մէջ, բայց Գերմաներէնը պաշտօնական և պետական լեզու հռչակուի և ճանչուի։ Այս առաջարկ բաւական յուզում պատճառած է մեծամասնութեան մէջ, զի սա եթէ հաւանի այդ առաջարկին, իրաւունք տուած պիտի լինի Գերմանաց և անոնց գերիշխանութիւնը ճանչած, մինչդեռ այս փոքրիկ ազգութիւնք հակառակ եղած են միշտ Գերմանաց յաւակնութիւններուն։ Միւս կողմէ, եթէ մերժէ այդ առաջարկը, Պետութեան յատուկ պաշտօնական լեզու մը ունենալու իրաւունքը ժխտած պիտի լինի։ Կոմս Թաաֆի նախարարութիւնն ևս շուարած է, զի եթէ իրաւունք չտայ Պ. Վիւրմպրանդի, ինք իր իրաւունքն ուրացած պիտի լինի, իսկ եթէ իրաւունք տայ, մեկ հարուածով անհետացուցած պիտի լինի այն մեծամասնութիւն որոյ վրայ կը յենու։ Հետեւապէս, Պ. Վիւրմպրանդի առաջարկն օրուան մեծ խնդիրն է այժմ Աւստրիոյ մէջ։ Գերմաներէն թերթեր մի կողմէ, Սլաւ թերթեր միւս կողմէ, ջերմ վիճաբանութիւն մը սկսած են, որ նախատեսել կու տայ թէ ջերմագոյն վիճաբանութիւնք տեղի պիտի ունենան Խորհրդարանին մէջ, երբ հռչակաւոր առաջարկը քննութեան առնուի։ Ընդհանրապէս կ'ըսուի թէ Երեսփոխանաց ժողովոյն այս մասին տալիք որոշումը կարեւոր հետեւանքներ պիտի ունենայ թէ՛ նախարարութեան և թէ՛ Խորհրդարանին համար։ Պ. Վիւրմպրանդի առաջարկն ուղղակի չպատճառեր մէն մի ազգութեան անհատական դրութեան, այլ միայն ուժ կու տայ Աւստրիական Պետութեան միութիւն մը պահպանելով անոր մէջ, գոնէ պետական լեզուի մասին։ Որպէս զի այս միութեան գաղափարն իսկ անհաճոյ լինի Աւստրիոյ հպատակ փոքր ազգութեանց, պէտք է ենթադրել թէ անոնց մէջ ինքնօրինութեան և առանձին անկախութեան մէջ անջատողական գաղափարները մեծ յառաջդիմութիւն բրած լինին արդէն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս ծանուցած էինք կանխաւ, Քաղաքական ժողովն երէկ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ գումարեցաւ ատենապետութեամբ Սիմոն պէյի Մաղաքեան, և իբր 30 յարաբերական ու ներքին խնդիրներ տնօրինեց, որոց մէկ մասն կը հրատարակուի ահաւասիկ։

1. — Ատանայի վիճակէն Կիլիկիոյ Ս. կաթողիկոսին դէմ ուղղուած բողոքոյ հանրագիրն' որոյ պարունակութեան վրայ երէկ ու առջի օր ինչ ինչ ծանօթութիւն տուած եմք, անտեսելով երէկ Քաղ. ժողովն, և նկատելով որ եկեղեցական Համագումար ժողովոյ սեղանին վրայ կը գտնուի արդէն Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդիրն, որոշեց նոյն ժողովոյ ուշադրութեան յանձնել։

2. — Քաղաքական ժողովն, Ազգ. ժողովոյ յանձնարարութեամբ, առկէց առաջ ներկայացուցած էր ազգային վարժարանաց խնդրոյն վրայ հանրային կրթութեան պաշտօնատան և Բ. Դրան մէջ փոխանակեալ պաշտօնական գրութեանց պատճէնները։ Ազգային ժողովն մասնաւոր բացատրութիւն մ'ուզած ըլլալով սոյն խնդրոյն վրայ, Քաղ. ժողովն իր Ատենապետին յանձնեց' խնդրուած բացատրութիւններն անձամբ հաղորդել վաղուան նստին մէջ։

3. — Ժողովն ուշադրութեան առաւ Կրետէի Քանիա քաղաքի Հայոց եկեղեցւոյն և անոր սեպհական կալուածոց խնդիրն, և դիւանական արձանագրութիւններէն կարեւոր տեղեկութիւններն ստանալէն յետոյ՝ պարտաւպաշաճն տնօրինեց, սոյն ազգային կալուածներն բռնակալող անձին ձեռքէն ազատելու և ապահովելու համար։

Եկեղեցւոյն կալուածներն են 11 քարաշէն կրպակք, 1 ձիթատան և 1 գերեզմանատուն։

4. — Մշոյ Ս. Կարապետի վանուց մնացեալն վիճակին Առաջնորդ Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսի պահանջից խնդիրն քննելու և քանակութիւնն ճշդելու ու սահմանելու պաշտօնով իրաւարար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ ըստ առաջարկութեան Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսի։ Յանձնաժողովն կը բաղկանայ 4 անդամէ, երկուքը՝ Քաղաքական Ժողովէն և երկուքը՝ դրսէ ընտրեալ։

5. — Զնքուշի Ս. Աստուածածնայ վանուց սեպհական արտերը հանգուցեալ վանահօր՝ Պաղտասար վարդապետի անունը արձանագրեալ ըլլալուն պատճառաւ, կառավարութիւնը զանոնք ծախելու նկատած, և ազգին սեպհական իրաւունքը մերժած էր, որոյ համար Թղթակցութիւնք կը փոխանակուէին ժամանակէ մը հետէ Պատրիարքարանի և Բ. Դրան մէջ։ Այս օրերս դատական նախարարն ծանուցագրով մը յայտնած լինելով, թէ սոյն արտերն իբր ծախելու վաճառելու հրաման տրուած է դատաստանական իշխանութեան, Քաղաքական ժողովն որոշեց Թուղթ մը ատուցանել Բ. Դրան, և առաջարկել որ յետաձգուի վաճառման գործողութիւնք, և լսուին Պատրիարքարանի փաստերն։

6. — Ղալաթիոյ Թաղական Խորհուրդն ծանուցած էր, թէ իր պաշտօնավարութեան քառամեայ շրջանը առաջիկայ Փետրուարի մէջ կը լրանայ, և նոր ընտրութեան հրահանգ խնդրած էր։ Ժողովն որոշեց հրահանգ գրել՝ սահմանադրապէս ընտրութիւնը կատարելու համար։

7. — Վարնայի ազգայնոց մէջ տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութեան և հաշուական խնդրոց համար յուզումն ծագած, և Էտիրնէի առաջնորդ Տ. Արիստակէս եպիսկոպոսի դէմ՝ որ հոն կը գտնուի, գանգատներ եկած ըլլալով, ժողովն իր ատենադպիրին, տոքթոր Ալլահվերտեան էֆէնտիի յանձնեց սերտել խնդիրն և կարգադրութեան միջոցներն առաջարկել։

8. — Ժողովը Վանայ առաջնորդարանէն եկած յայտագիր մը տեղեկանալով, թէ վիճակին Ուսումնական և Տնտեսական Խորհուրդներն՝ որ դադարած էին պաշտօնէ, ի նորոյ կազմուեր են, որոշեց սոյն կրկին ընտրութիւնները ծանուցանել կեդրոնական Ուսումնական և Տնտեսական խորհրդոց, որպէս զի սահմանադրապէս յարաբերութիւն հաստատեն նոցա հետ։

* * *

Վանօրէից խորհուրդը նիստ բրաւ անցեալ երեքշաբթի ի Պատրիարքարանն, և զբաղեցաւ գլխաւորապէս Մշոյ Ս. Կարապետի միաբանութեան գանգատներով։

Խորհուրդը արդէն որոշած լինելով Ս. Կարապետի վանուց վարչութիւնը բարեկարգել, և առժամեայ Վանահօր մ'ընտրութենէն յետոյ, նոր կանոնագրի գործադրութիւնը մածանել, առ այժմ հարկ չսեպեց նոր տրամադրութիւն մը կատարել և բաւական սեպեց բացատրութիւն պահանջել քանի մի նոր անկարգութեանց վրայօք։

Նոյն վանօրէից խորհուրդն որոշած էր արդէն յատուկ շրջաբերականով մը ի համարատուութիւն հրաւիրել բոլոր վանքերը։ Խառն ժողովն սոյն որոշումը հաստատած և խորհրդոյ կողմանէ խմբագրեալ շրջաբերականը ընդունած լինելով, մօտերս պիտի յղուի սոյն 6 գաւառները։

Շրջաբերականը կը պահանջէ մինչ 1883 տարւոյ վերջ հաշիները փակել և վանայ կացութեան վրայ համառօտ բայց ճիշդ տեղեկութիւններ հաղորդել։

Նոյն շրջաբերականով ծանուցուած է թէ սոյն տեղեկութիւնները պիտի ծառայեն իբր հիմն նոր բարեկարգութեանց, զորս խորհուրդն մտադիր է մածանել, և երկու ամիսէ ի վեր կ'աշխատի ծրագրել։

* * *

Ամասիոյ Առաջնորդ Գեր. Տ. Պօղոս Վ. Խօրասանեան ինչ ինչ առաջարկներ մատուցած էր Մարսուանու վանուց բարեկարգութեան համար, սակայն վանօրէից խորհուրդն նկատելով Գեր. Խօրասանեանի բացակայութիւնը, չկրցաց առաջարկներուն գործադրութիւնը հրամայել։

* * *

Մեծապատիւ էֆէնտի

Թերճեմանը Էֆքեար լրագիրն իր 1924 թուոյն մէջ եկեղեցական առանձնաշնորհմանց խնդրոյն նկատմամբ Պատրիարքարանի կողմէ Բ. Դրան մատուցեալ վերջին Թագրիրին մէկ քաղուածն հրատարակած էր, զոր միւսնոյն թերթէն առնելով վերատպած են նաեւ ուրիշ տեղական լրագիրներ։

Պատրիարքարանի դիւանատունն հրահանգ ընդունած է յայտարարելու ի պաշտօնէ որ այդ քաղուածն սխալներ կը պարունակէ, և կը տարբերի Թագրիրին իմաստէն և պարունակութենէն, հետեւապէս չկրնար բնաւ անոր հարազատ ամփոփումը համարուիլ։

Մնամք յարգանօք
Դիւանադպիր
Բ. Թէլեան
18 Յունվար 1884
ի Պատրիարքարանի Հայոց
Կ. Պօլիս

* * *

Ազգային ժողովոյ ԺԲ. նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Ուրբաթ, 20 Յունվար, ի Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցի Ղալաթիոյ։

Ատեանը պիտի բացուի ժամ 7ին։

Հրաւիրեալ են Ազգային Երեսփոխանք իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ։

Մնամ աղօթարար
Ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր
17 Յունվ. 1884 Փոխանորդ Նորին

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Տեղեկագիր Համարակալութեան դիւանի ի վերայ Ազգային Կեդրոնական Ելմտացուցին.

Բ. Տեղեկագիր Վարչութեան յաղագս Ազգային դասագրեանց տպագրութեան (ի պատասխանի Ն. էֆ. Թիւլպէնտճեանի հարցման).

Գ. Տեղեկագիր Վարչութեան, Մայր Աթոռոյ մէջ տեղի ունեցած անցից մասին (ի պատասխանի Ն. էֆ. Թիւլպէնտճեանի հարցման)։

Ատենադպիր
Յ. ԳՈՒՐԳԷՆ

* * *

Զմիւռնիոյ գաւառական ժողովն պաշտօնագիր մը ուղղած է Ս. Պատրիարքին, և սոյն պաշտօնագրին պատճէնը մեր ձեռքն անցած ըլլալով, կը հրատարակեմք զայն։

ՊԱՏՃԷՆ

Զմիւռնիա, 14 Յունվ. 1884

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր

Ձեր Սրբազնութեան 1883 դեկտեմբեր 31 թիւ և 423 համար գրութիւն, ըստ յանձնարարութեան Ձեր՝ տեղւոյս գաւառական ժողովոյ ուշադրութեան յանձնեցի, և որոյ պատասխանագրի պատճէնը ներկայեալ կը հաղորդեմ Ձեր Սրբազնութեան։

Առ գերապատիւ Տ. Մելքիսեդեկ Ս. Արք-եպիսկոպոս Մուրատեանց, բարեխնամ Առաջնորդ Հայոց Զմիւռնիոյ.

«Գերապատիւ Սրբազան Հայր

«Զմիւռնիոյ վիճակին գաւառական ժողովն իր ԺԵ. նստին մէջ ներկայութեան առաւ Ամեն. Տ. Ներսէս Սրբազանին կողմէն 31 դեկտ. 1883 թուականաւ և 423 համարաւ առ Ձերդ Սրբազնութիւն յղուած պաշտօնագիրը, որով խմաց կը տրուի մեզ թէ Ազգային Ժողովն անընդունելի կը նկատէ գաւառական ժողովին այն որոշումն որուն համեմատ Մեծ. Պարոն Պապի Պապօեան արձակուած է իր երեսփոխանական պաշտօնէն։

«Վիճակիս գաւառական ժողովն այս անակնկալելի տնօրինութեան օրինական սեպուած պատճառները և բացատրութիւնները խորհրդածութեան և լուրջ վիճաբանութեան մը մաղէն անցունելէն և Սահմանադրութեան 69րդ եւ 70րդ յօդուածներուն թէ՛ տառական և թէ՛ իմաստասիրական ոգին նկատողութեան առնելէն ետք չկրցաւ Ազգային ժողովոյ հետ համամիտ գտնուիլ, և նկատելով թէ Սահմանադրութեան մէջ չկայ յօդուած մը յորմէ գաւառական ընդհ. ժողով մը արգիլուի իր ընտրած երեսփոխանը հրաժարեցնելու՝ երբ դադրի անոր վրայ վստահութիւն ունենալէ.

«Նկատելով թէ վիճակի մը կողմէն ընտրուած երեսփոխան մ'որքան ալ ընդհանուր Ազգին երեսփոխանը նկատուի, իր երեսփոխանական աթոռը կը պարտաւորի մի միայն զինքն ընտրող և այս աթոռն իրեն շնորհող գաւառին և ո՛չ թէ Կեդրոնական ազգային ժողովին, և հետեւաբար կը պարտաւորի նաեւ ոչ միայն ընդհանրապէս Ազգին, այլ նաեւ մասնաւորապէս զինքն ընտրող վիճակին շահերը պաշտպանելու, եւ այս պարտաւորութենէ արտադրուող պատասխանատուութեան ներքեւ գտնուելու.

«Նկատելով թէ գաւառներէն և Կ. Պօլսոյ Թաղերէն ընտրուած երեսփոխանաց հինգերրորդ մասը երկու տարին անգամ մի փոխել և նորոգել հարկ է ըստ Սահմանադրութեան և թէ Ազգային ժողովն, իր երկրորդ տասնամեայ շրջանը լրացուցած և երրորդը մտած է առանց իր անդամոց մէկ հինգերրորդ մասը երկու տարին անգամ մը փոխելու և նորոգելու, կանոնազանցութիւն որու շնորհիւ միայն գաւառիս վաղեմի երեսփոխանը կրցած է պաշտօն վարել մինչեւ 1883 Նոյեմբեր 3 եւ որուն պատճառաւ գաւառիս ընդհ. ժողովն իր [illegible] [illegible], ազատասիրութեամբը, ուղղութեամբը, և արդարասիրութեամբը իր յարգը և հա[illegible] վայելող նոր երեսփոխան մը ընտրելու իրաւունքէն զրկուած է.

«Նկատելով թէ այժմեան Ազգ. ժողովն Սահմանադրութեան 69րդ յօդուածին կիրառութիւնն անտես առնելով, իր հաւաքական եւ մէն մի երեսփոխանին անհատական պաշտօնավարութեան չէ թէ տասնամեայ, այլ յաւիտենական շրջան մը տուած և այսպէս մոռցած է իր ամեն ընտրողաց իրաւունքը, որ է Ազգին այժմեան յառաջդիմութեան և 70րդ յօդուածի տրամադրութեան պահանջմանց համապատասխանող նոր երեսփոխաններ ընտրել.

«Նկատելով թէ Մեծ. Պարոն Պապի Պապօեանի երեսփոխանութենէ արձակման խնդիրը չէ՛ թէ միջադէպ մ'է, ինչպէս կարծուեր է պաշտօնագրին մէջ, այլ ամբողջ գաւառի մը Հայոց օրինաւոր ներկայացուցիչներուն կողմէն համահաճ հաւանութեամբ եւ անդառնալի կերպով տրուած որոշում մ'է, որ վիճակիս ընդհանուր շահուց կը պատկանի.

«Նկատելով թէ այս որոշումն հետեւանք է գաւառական ժողովոյ մէջ տրուած անվստահութեան քուէի մը որուն պատճառները յայտնել խոհեմութիւն չենք համարեր, քանի որ անոնց յայտնութիւնը կրնայ անախորժ հետեւութիւններ ունենալ վիճակիս վաղեմի երեսփոխանին նկատմամբ.

«Նկատելով թէ Ազգային ժողովոյ ատենական կանոնագիրը անոր ներքին բարեկարգութեան, ժողովականաց կարգապահութեան և վիճաբանութեանց օրինաւորութեան կը վերաբերի միայն, և չէ թէ գաւառական ժողովներն իրաւանց, եւ վստահ ըլլալով որ Ազգային ընդհանուր ժողովն իր արդարասիրութեան եւ խաղաղասիրութեան հաւաստիքը պիտի տայ ո՛չ ևս վարանելով գործադրելու այս արդար և օրինաւոր որոշումը.

«Զմիւռնիոյ գաւառական ժողովը նախ կը խնդրէ Ձեր Սրբազնութենէ որ հաճիք ծանուցանել ձեռնհաս իշխանութեան թէ Մեծ. Պարոն Պապի Պապօեան 1883 Նոյեմբեր 23 էն ի վեր դադրած է վիճակիս երեսփոխան ըլլալէ, և թէ՛ եթէ Ազգային ժողովն շարունակէ զնա նկատել իբր երեսփոխան, ըստ սահմանադրական տրամադրութեանց ապօրինաւորութեամբ և անվաւերութեամբ արատուած պիտի նկատուին Ազգային ժողովին մէջ այսուհետեւ տրուելիք որոշումներ, եւ թէ երբեք ասոնց քուէարկութեան մասնակցի պաշտօնէն արձակուած երեսփոխան մը, մասնակցութիւն որ բոլորովին անհաւատալի է. երկրորդ՝ խորին ցաւ կզգայ տեսնելով որ Ամեն. Ներսէս Սրբազանն յիշեալ պաշտօնագրին ներքեւ իբր ստորագրութիւն իր անունը միայն դրած է փոխանակ զայն ստորագրելու իբրեւ Պատրիարք Կ. Պօլսոյ։

«Մնամք խորին յարգանօք
«Ի դիմաց Գաւառ. ժողովոյ
«Զմիւռնիոյ վիճակին
(Ստորագրեալ)
Ատենապետ Փոխ-Ատենադպիր
[illegible] [illegible] »

Սոյն զոյգ պատասխանագիր Գաւառական ժողովոյ տեղւոյս հաղորդեմ Ձեր Սրբազնութեան առ ի տնօրինել զարժանն, և մնամ

Որդիական խոնարհութեամբ
(Ստոր.) ՄԵԼՔ. ԵՊՍ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆՑ

Ամեն. Տ. Ներսէս
Ս. Արքեպիսկոպոս
բարեխնամ Պատրիարք Հայոց
և Նախագահ Կեդր. Ազգ. Ժողովոյ
ի Կ. Պօլիս

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՀԱՅՔ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԻՍԻՈՆԱՐՔ

(Շարունակութիւն և վերջ)

16. Միսիոնարք փոխանակ Հայոց «հետ» ապրելու Հայոց «մէջ» միայն կապրին կղզիացեալ. տեղական եկեղեցեաց անդամ չեն դառնար «որպէս զի, կ'ըսեն, տեղացիք չ'օտարանան իրենց հողէն», իբրեւ թէ «քառասուն և չորս» միսիոնարք անդամակցելով տեղական եկեղեցեաց կրնան «օտարացնել իրենց հողէն հարիւր տասն և երեք տեղական եկեղեցիք իրենց վեց հարիւր երեսուն և ութն բնիկ երէցներով, ուսուցիչներով և օգնականներով և եօթն հազար եօթն հարիւր երեսուն և մի անդամներով։»......

Այն աստիճան զարգացած է դասակարգային հոգին, որ երբ միսիոնարք իրենց ընտանեաց մէջ կրօնական որեւէ ծիսակատարութեան, զոր՝ մկրտութեան են՝ պէտք ունենան, մղոններով հեռու գտնուող միսիոնարի մը կը դիմեն, փոխանակ տեղացի Հայ երէցի ձեռքով կատարել տալու այդ արարողութիւնը։

Տեղացւոց և միսիոնարուհեաց մէջ խնամութիւն հաստատելու խստիւ կը դիմադրեն միսիոնարք և այդ դիմադրութեան արդիւնք եղող քանի մի ցաւալի դէպքեր դեռ մոռցուած չեն։

17. Թէ հրապարակաւ և թէ ի մասնաւորի միսիոնարաց վարմունքը տեղացի երէցներուն դէմ՝ հակառակ է նոյն իսկ Ասիական քաղաքավարութեան սկզբնական օրինաց, այդ տեսակ վարմունքով բացուած վէրքերը անբուժելի կմնան կամ երկար ժամանակի պէտք ունին։

Թէ գրաւոր և թէ բերանացի կերպով տեղացւոց յանկցրած անպատշաճ մականուններ խիստ շատ են. զոր.

Պատուելի Պիրրսոն կը խօսի. Ամերիկայ գացող Հայ երիտասարդներու «արեւելեան բնածին խաբեբայ բնաւորութեան» մասին։

Պատուելի Հէրրիք Ամերիկայի Քրիստոնէից առաջ բրած հրապարակախօսութեան մը մէջ կը նկարագրէ այն ժողովուրդը, որուն մէջ ինքը գործէլէ իբր «ընտանեցեալ գազաններ. մարդիկ, որոց մէջ մարդկային տարրը որոշել դժուար է, անասուններ, որք իրենց առաջի ոտքը ձեռքի տեղ գործ կ'ածեն, որք վայրի իշու ձագերու պէս կը մեծնան։»

Խարբերդի միսիոնարք սովոր են իրենց երէցներին ըսել, «գնա, դարի կեր», կամ «դուք մեր մուրէն կը սնանիք...»։

Պատուելի Հուիլլէր, Արմենիա Կոլլէճի նախագահը տեղացի երէցները կ'անուանէ իւր աւանակները, որք իր ախոռին մէջ յարդի համար կը դրան։

Չնչին պատճառի մը համար իրենց Հայ բողոքական սպասաւորները մերժելով գանակոծող միսիոնարք ևս անպակաս են։

18. Միսիոնարք թէև աշխարհի առաջ կը պնդեն թէ Հայ Աւետ. եկեղեցիք մինչեւ իսկ իրենց ուզած եկեղեցական կազմակերպութիւնն ընդունելու չափ ազատ են, լինի այդ միաբանական, երիցական թէ եպիսկոպոսական, սակայն իրապէս ամեն միջոցներով, որ անոնց կոչել կարելի չէ, կը դիմադրեն ամեն գործի, որ իրենցմէ անկախ սկսուած է. այսպէս Բերայի եկեղեցին լուծեցին, որովհետեւ այդ եկեղեցին կամէր փոխել իր վարչական ձեւը, սովամահ բրին այդ «ազատ» եկեղեցւոյն պատկանող և իրենց պաշտօնի մէջ գտնուող անձինքը զանոնք ճնշելու և պայմաններու տակ ենթարկելու համար։ Վլանկայի դպրոցը և հասարակութիւնը մատրան շէնքէն ոստիկանութեան ձեռքով վանեցին, որովհետեւ այդ եկեղեցին մի երէց էր ընտրած, որուն միսիոնարք չէին հաւներ։

Իսկ Բերայի մատրան շինութեան խնդիրը դեռ ցաւալի յիշատակներ կարթընցընէ. այդ մատուռը կանգնելու համար Պ. Մինասեան, իւր միջոցներէն 1000 տոլլար իբր ծախուց մի մասը առաջարկեց, միւս մասը պիտի հոգացուէր յԱնգղիա և յԱմերիկա ձեռնարկելի հանգանակութեամբ մը, որի համար և Բերայի Հայ երէցը ճանապարհ ընկաւ նախ յԱնգղիա, ուր սիրալիր ընդունելութիւն գտնելով խոստում առաւ Անգղիացիներէն նոյնչափ գումար իրեն տրուելու, որչափ Ամերիկացիք կուտան։ Հազիւ Ամերիկա հասած Բերայի միսիոնարէն հակիրճ նամակով մը լուր կուգայ թէ մատրան շինութեան ծախքը պէտքէն ալ աւելի հոգացուած է արդէն հանգանակութեամբ մը, զոր Բրուսիոյ Թագաւորը հրամայած է կատարել անձնադրելուս քանի մի փարայ հաւաքելով իւր երկրի եկեղեցեաց մէջ վերոյիշեալ նպատակի համար։

Հայ երէցը կասկած յայտնեց լրոյ ըստուգութեան վրայ, սակայն հաղորդողը միսիոնար մըն էր — ստիպուած էր ձեռնունայն և ամօթով դառնալ յԱրեւելս և տեսնել որ տուած լուրը ճշմարիտ — չէ։

19. Այսքան տարուան աշխատութեանց և զոհաբերութեանց համեմատ արդիւնքը ընդհանրապէս խիստ աննշան է։

Այս կորուստը աւելի ցաւալի է, որովհետեւ թէ Հայ ժողովրդեան բրած դրամական կորուստէն զատ և Աստուծոյ պատկեր կոչուած մարդոց կորուստը կայ։

Հայ ժողովրդեան բրած նիւթական զոհողութիւնքը (տարին մօտ 35,000 տոլլար) աննշան չեն՝ նայելով իրենց չքաւորութեան, բայց յաճախ միսիոնարք որ և է հաստատութեան ծախուց հազիւ 30 0/0 միայն ինքեանք հոգալով գործի տէր և վարիչ ինքեանք կը դառնան։

20. Այս բողքները սոսկ «Հայ եղբարց ոմանց» կամ Պոլսոյ ոեւէ «խմբակի» մը կողմէն չեն, այլ համայն Հայ Աւետ. եկեղեցեաց կողմէն, միայն տարբեր աստիճանով։

Ամեն անգամ երբ Հայ Աւետարանականք այս անիրաւութեանց դէմ բողոքելու փորձ կընեն, միսիոնարք կ'աշխատին Հայոց բերանը խցելու, ըսելով թէ այդ գժտութեանց բոլոր շարժառիթը Հայոց պահանջն է մասնակցելու միսիոնարական գումարների ծախսելուն. սակայն այս վարմունք անարդար է և անազնիւ։

Վերոյիշեալ բողքներու վրայ կաւելնայ և մի այլ կէտ, զոր ի մասնաւորի կը շեշտէ Պատուելի Պէգըն, Ամերիկայի ազնիւ մարտակիցն Հայ բողոքականաց, այն, թէ, Ընկերութեան գործադիր մարմինը ինքնագլուխ կը փոխէ ընկերութեան հիմունքը զոր. Կրթական խնդրոյ մէջ և փոխանակ ինքզինք ընկերութեան պաշտօնեայ նկատելու, ինքը կելնէ զայն կառավարելու, փոխելով և ընկերութեան տարեկան գումարների նպատակը և ի հաճոյս իւր գործածելով զայնս։

Այդ գումարների նպատակը, կըսէ Պէգըն, գործի վրայ խորհել է և կարեւոր որոշումներ տալ, գործադիր մարմնոյ տարեկան գործունէութիւնը քննութեան ենթարկելով, մինչ մեք կը տեսնենք թէ այդ գումարումների նպատակը դարձած է այժմ միջոց մը միսիոնարների հաղորդած տեղեկութիւնքը ժողովրդի մէջ տարածելու, նոցա կրած նեղութեանց նկարագիրներով ամբոխի վրայ սարսուռ ձգելու և ասով նորա քսակի բերանը բանալ տալու և կամ չորս օր շարունակ աղօթելէ այդ գումարմանց նպատակը, սաղմոսներ երգել և նշանաւոր ճառախօսներ լսել, զորս գործադիր մարմինը կը վարձէ և ուզած ժամուն կը խօսեցնէ — իսկ գործը.

Գործը միայն երկրորդական խնդիր է. անտարբեր ճառերի և երգերի պատճառով որեւէ անգամ չի կրնար ուզած խնդիրը ժողովի առաջ բերել և եթէ մի վայրկեան իսկ յաջողեցաւ խօսել, իսկոյն Գործադիր մարմնոյ անդամք կը պահանձեցնեն զայն «Ախկայ չուզենք, անխկայ կուզենք» կամ «Թէ որ ընկերութիւնը մեզ չը վստահիր, մենք պատրաստ ենք հրաժարելու» եւն. Նման խօսքերով և անտեղի սպառնալիքներով, ժողովը այդ ձեւով ժամավաճառ կը լինի և գործը կը հոգացուի Գործադիր մարմնոյ ինքնագլուխ որոշմամբ ։

* * *

Շնորհակալութեամբ կը ծանուցանենք թէ հետեւեալ նուիրատուութիւնք եղած են Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց ·

Իսկիւտարու Պատ. Մասնաճիւղէ (երկու անգամէն)	Դհ. արծ.	2331
Սալմաթօմրուքի Պտ. Մնհղէն.		600
Մեծ. Տիգրան էֆ. Ումէտեանէ (իւր տարեկան նուէրն)		108

Մարսիլիոյ մէջ Մեծ. Սէլեան Յակոբ էֆ.ի ձեռամբ հանգանակեալ՝ հետեւեալ Պտ. Ազգայիններէ

Մեծ Յ. Սէլեան էֆ.	Ֆրանք	54
» Զ. Զաքեան »	»	50
» Տ. Թէքէեան »	»	23
Հանգուցեալ Յ. Շախէնց էֆ.	»	23
Գումար	»	150

Վսեմ. Տօք. Մ. Բ. Իւթիւճեան էֆ. է 25 օրինակ «Մատենադարան ժողովրդեան» Գ. Հատոր

«Արեւելք» օրագրոյ վարչական Պատ. Խորհուրդէն 3 օրինակ «Արեւելք»

Այս առթիւ պարտ կը համարինք ծանուցանել նաև թէ Միացեալ Ընկերութեանց վերջին Տեղեկագրին մէջ Մեծ. Մկրեան Միսաք էֆ.ի ամսաքաժինն տպագրական սխալմամբ փոխանակ 5ի 1 նշանակուած է Կեդրոնի բաժանորդաց ցուցակին մէջ։ Ի դիմաց

Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց
Տնօրէն Ժողովոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Ա. ԱՅՎԱԶԵԱՆ Գ. ՍԱՐԳԻՍՕՖ
Կ. Պոլիս 17/29 յունվ. 1884
Կէօչէ Օղլու խան, Ղալաթիա

* * *

Թայմզի մէջ հրատարակեալ հեռագրէ մը կը տեղեկանամք թէ Վանայ մէջ վերջերս հացկերոյթ մը տրուեր է ի պատիւ Խրիմեան Սրբազանին, և Անգլիոյ հիւպատոսն եւս ներկայ գտնուած լինելով բանախօսութիւն մ'ըրեր է, յայտարարելով թէ խոստացեալ բարենորոգումները պիտի գործադրուին և թէ այս մասին պէտք է լաւ յոյսեր ունենալ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Չորրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ՝ Տօքթոր Մկրտիչ էֆէնտիի ։

Աւստրիոյ կառավարութեան կողմանէ երկրորդ աստիճանի Ֆրանսուա Ժօզէֆ պատուանշան ընծայեցաւ կայսերական դիւանին առաջին թարգման Տաւուտ էֆէնտիի ։

Երէկ եղեռնական դատարանը Նաթանեան Պօղոս վարդապետն ի բացակայութեան Նորին դատելով «Արտօսր Հայաստանի» անուամբ տետրակին համար, մշտնջենաւոր աքսորանաց ու քաղաքային իրաւունքէ զրկման դատապարտեր է իբր եւ գրգռիչ և ապստամբեցուցիչ Հայ ժողովրդեան ։

Երէկ եղեռնական դատարանը վճիռ տուաւ նաև հանրաժանօթ դրամանենգաց և զրպարտչաց դատին անհատական իրաւանց մասին համար ։ Զրպարտեալներէն Վասիլ՝ 12 հազար 240 ղշ, հանգուցեալ Թոտորիի ժառանգորդք՝ 11,600, Դերձակ Եանգօ՝ 4.095, Կօշկակար Գօսթի 4600, Ոսկերիչ Դանիէլ և Ստեփան եղբարք՝ 13,430, Շաքարավաճառ Արիսթիտի՝ 4,000, Գմպուր Նիքօլա՝ 3,520, Լըբատար Կարապետ՝ 2,520 ղշ փոխարինութիւն պիտի ստանան Քէլ Մէհմէտէն, Քիւչիւկ Մէհմէտէն, Քուրդ Պէքիրէն, սննկապան Մուսթաֆայէն, Միլթօյէն, Րաշիտէն և փախստեայ Գաբրիէլէն ։ Զրպարտեալք թէև իրենց խնդրագրովք աւելի մեծ գումարներ պահանջեր են, սակայն դատարանը չափազանց գտնելով նոցա պահանջածներն, վերը նշանակեալ գումարներն չափաւոր վճռեր են ։

Այս օրերս Բ. Դուռը ծանուցագիր մը ղրկեց Աւստրիոյ դեսպանին, յայտարարող թէ ինք չկրնար հաւանիլ որ Աւստրիական հպատակք իրաւունք ունենան տեսակական մաքսագինը կամ ըստ արժէքի 100ին 8 մաքսագինն ընտրելու ըստ պարագայից ։ Գալով դեսպանատան փաստին, թէ Թուրքօ-Աւստրիական առեւտրական դաշնագրին պայմանաժամը չէ լրացած դեռ, Բ. Դուռը դիտել կուտայ, կ'ըսէ Փօր, թէ ինք իրաւունք ունի փոփոխել իւր առեւտրական դաշնագիրը՝ մինչև իսկ երբ անոնց պայմանաժամը չէ լրացած ։ Ֆրանսա ընդունիր է փոփոխման առաջարկները, ինչպէս նաև Գերմանիա, որ մօտերս հաւանեցաւ իւր դաշնագրին փոփոխման ։

Վաքթ կը ծանուցանէ թէ Գերմանիոյ դեսպանն այս օրերս ծանուցագիր մը ղրկելով Բ. Դրան, յայտներ է թէ կը հաւանի առեւտրական նոր դաշնագիր մը կնքելու, թէպէտ հնոյն լրման տակաւին եօթն տարի կայ ։ Իսկ մինչեւ այդ նոր դաշնագրոյ ստորագրումը, մաքսական արդի սակագներն ի գործ դրուին ։

Այս առաւօտ եկած 14/26 յուն. Թայմզին մէջ Գահիրէէն հեռագիր մը կը տեսնենք ծանուցանող թէ յուն. 25 ուրբաթ օր, Կօրտօն զօրավարը Խտիւին ներկայացաւ, Անգլիոյ գործակատար սըր Պէյրինկի հետ ։ Խտիւը գոհութիւն յայտնեց զօրավար Կօրտօնի պաշտօնին համար և ըսաւ թէ կատարեալ վստահութիւն ունի զօրավարին վրայ ։ Նոյն օրն երկար խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ ի մէջ Սըր Պէյրինկի, Նուպար փաշայի, Կօրտօն զօրավարի և Անգլիացի երկու հրամանատարաց ։ Զօրավար Կօրտօն հիմա այն կարծիքն ունի եղեր թէ հարկ անհրաժեշտ է Խարդումը պարպել և թողուլ, ինչպէս Սըր Պէյրինկ կը պնդէր ։ Զօրավարն անցեալ շաբաթ օր ճամբայ պիտի ելլէր Խարդում երթալու համար բացարձակ իշխանութեամբք ։

Խտիւը Սուտանի ընդհանուր կառավարիչ անուաներ է Կօրտօն փաշան ։

Քանի մը տարի յառաջ կամուրջին վրայ հայրը սպաննող Գէորգին դատաստանը տեսնուեր է երէկ, և խելագարութիւն չերեւելով նորա վրայ՝ 15 տարի բանտարկութեան դատապարտուեր է ։

Կը խնդրուի մեզմէ ծանուցանել թէ տիկին Ալէօն կոմսուհւոյն յուղարկաւորութիւնը յետաձգուած է փետրվար 4, երկուշաբթի աւուր, և պիտի կատարուի նախապէս ծանուցեալ տեղը և նոյն ժամին ։

Այսօր Իւսկիւտար Սէլամիյէի կողմը հրդեհ պատահելով՝ մէկ երկու տուն այրեր են ։

Իտալիոյ դեսպան Քորթի կոմսն երեքշաբթի օր Վեհ. Սուլթանին ներկայացաւ, և առանձին տեսակցութիւն մ'ունեցաւ, որոյ միջոցին, կ'ըսէ Էօթէքէօ, Վեհ. Սուլթանը Ն. Վսեմութեան յանձնարարեց յայտնել Ումպէրդոյ Թագաւորին այն գոհունակութիւն, զոր Ն. Կ. Վեհափառութիւնն զգացած էր Ղազի Մուխթար փաշային եղած սիրալիր ընդունելութեան համար ։

Եգիպտական արժէթղթոց այս օրերս բարձրանալը կը վերագրուի Սուտանի խնդրոյն տագնապալից վիճակին մէջ տեսնուիլ սկսած բարւոքման ։

Էօթէքէօ, օրական խնդրոյ կարգադրման մէջ շաբաթէ մ'ի վեր յառաջդիմութիւն չլինելուն հաւանական պատճառ մը կը համարի սա իրողութիւնը թէ այդ խնդրոյ լուծման զանազան եղանակներն իրենց մանաւոր ջատագովներն ունին նախարարական խորհրդոյ մէջ, ուր խորհրդակցութիւնք և վիճաբանութիւնք սովորականէն աւելի երկարատեւ են ։

Էօթէքէօ իւր երէկի քաղաքական տեսութեան մէջ եկեղեցական առանձնաշնորհմանց խնդրոյն վրայ խօսելով, այս խնդրին իրաց առջի վիճակին պահպանման հիման վրայ փակելու պէտքն յայտնելէ յետոյ, կ'ըսէ · «Հայոց Պատրիարքին Յիշատակագիրը նոյն իմաստն ունի որով գրուած էին մօտերս Ֆէներէն եղած պաշտօնագրերը ։ Խոհեմութիւն չլինիր՝ երկուց Պատրիարքարանաց միջեւ կարծեաց այս զուգադիպութիւնը նկատել իբրեւ նշան կուսակցական ոգւով եղած համախոհութեան մը · աւելի լրջութեամբ պէտք է նայիլ այդ բանին վրայ, առոր իրական կարեւորութիւնն անջատելով խնդրոյն պարզապէս զայրացուցիչ երեւոյթներէն ։ Արդէն այս վերջին երեւոյթներ Պետական մարդոց ուշադրութեան արժանանալու իրաւունք չունին ։ Կառավարութեան արժանապատուութիւնը կախում ունի վերջնական որոշումէն միայն, ո՛չ թէ այդ որոշման առաջնորդող վիճաբանութեան միջադէպերէն ։ Որ և է որոշում, որ Բ. Դրան հպատակաց մի մեծ մասն այն համոզման մէջ թողու թէ իրենց իրաւունքները չեն յարգուած, չկրնար համաձայնիլ այդ արժանապատուութեան հետ, և չը կրնար յառաջ բերել օգուտ մը, որ Պետական գիտութեան սկզբանց հակառակող այդպիսի սխալ քայլ մը անպատեհութիւնները փոխարինէ ։»

Երէկուան Էօթէքէօի մէջ կը կարդանք ·

«Մօրնինկ Բօսթ կիմանայ թէ Օսմ. երեւելի զօրավարաց ոմանց կարծիքն հարցուեր է մեծ թուով Օսմ. զօրք Սուտան խրկելու մասին, և զօրավարք հակառակ կարծիք յայտներ են ըսելով թէ առաջի աչաց ունենալով պուլկարական գրգռութիւնները եւ իրաց վիճակն ի Հայաստան, Ալպանիա և Յունական սահմանագլխոց վրայ, կառավարութիւնն իւր բոլոր ոյժերն ի գործ պէտք է դնէ աւելի իւր բանակը վերակազմելու և զօրացնելու համար քան Սուտան արշաւելու ։»

Փօր տը Պօսֆօր իւր երէկի թուով հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ Միւզիւրիւս փաշային յանձնուած պաշտօնին նկատմամբ ։

«Կայսերական կառավարութիւնն Եգիպտական գործոց նկատմամբ հեռագրական և գրաւոր հրահանգներ ղրկեց Միւզիւրիւս փաշային ։ Դեսպանն անմիջապէս տեսակցութիւն մ'ունեցաւ լորտ Կրանվիլի հետ և արդիւնքն հաղորդեց Բ. Դրան ։ Զըրոյց կը պտըտի, թէպէտ չենք կըրնար հաստատել, թէ այս թղթակցութեան ուղղակի նպատակն է՝ Սուտանի պարպումն Եգիպտական զօրաց կողմէ, այս պարպումն ապահովելու և ի գործ դնելու պաշտօնով Կորտօն փաշային յԵգիպտոս առաքումը, վերջապէս Մասովայի նաւահանգստին նկատմամբ Հապէշստանի հետ բացուած բանակցութիւնք ։ Ստոյգ է թէ այս ամեն տընօրէնութիւնք քիչ մի աճապարանօք որոշուած են Եգիպտական նախարարութեան կողմէ ըստ թելադրութեան անգլիական կառավարութեան, և թէ քանի մը կէտերու վրայ կրնան կայսերական կառավարութեան կողմէ արդար և օրինաւոր դիտողութեանց առիթ տալ, որ բացորոշ իրաւունքներ ունի Եգիպտոսի վրայ ։ Բայց կը յուսացուի թէ այն բանակցութիւնք, որք քանի մ'օրէ ի վեր տեղի կ'ունենան՝ մի կողմէ Բ. Դրան և միւս կողմէ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան և Գահիրէի կառավարութեան միջեւ, ի մօտոյ գոհացուցիչ արդիւնք պիտի ունենան ամեն նկատմամբք ։»

Գահիրէէն կը գրեն Վիէննայի կէս—պաշտօնական թերթի մը թէ Խտիւին հրաժարման նկատմամբ ծագած զրոյցներն, որք հիմա կը հերքուին, բոլորովին անհիմն չէին. որովհետեւ Շէրիֆ փաշա և Նուպար փաշա համամիտ էին Խտիւին առաջարկելու որ հրաժարի այն պարագային մէջ յորում Անգլիա Սուտանի պարպումը պահանջելէ ետ չը կենայ ։ Բայց Անգլիա իւր այս պահանջումէն ետ չէր կենար ցորչափ իշխանութեան վրայ մնար Շէրիֆ փաշա, որ Կ. Պոլսոյ կողմն հակելու միտումներ ցոյց տալով, Անգլիական կառավարութեան վրէժխնդրութիւնն հրաւիրած էր իւր վրայ ։ Բայց երբ Շէրիֆ փաշա հրաժարեցաւ, դըժուարութիւն չկրեց իւր յաջորդն՝ Նուպար փաշա՝ Անգլիայէն ստանալու այն զիջումն, զոր սա չէր ուզած ընել Շէրիֆ փաշային ։ Այժմ, Խտիւին պատահական հրաժարման վերաբերեալ զրոյցք շրջաբերութենէ դադրած են, յայտնուած լինելով թէ Գ. Կլատսթոնի նախարարութիւնն իւր որոշումը բոլորովին փոխած է, Խարդումը պաշտպանելու սկզբունքն ընդունելով ։ — Խտիւին հրաժարման նկատմամբ կը գրեն նաև թէ ոմանք Ն. Բարձրութեան յանձնարարեր են հրաժարել իրեն յաջորդ թողլով ո՛չ թէ իւր Ապպաս Պէյ տամանեայ որդին, այլ իւր հայրը՝ նախորդ Խտիւ Իսմայիլ փաշան ։ Խտիւին երկրորդ արարողապետ Թօնինոյ պէյն իբր թէ պաշտօն ունի եղեր այս մասին բանակցութիւններ բանալ Իսմայիլ փաշային հետ ։ Բայց Թօնինոյ պէյին ուղեւորութեան նկատմամբ աւելի հաւանական զրոյց մը սա է թէ արարողապետին պաշտօնն է եղեր վաճառել Խտիւ Թէվֆիք փաշային և անոր կնոջ գոհարեղէններն, իբրեւ զգուշութիւն յանկարծադէպ փոփոխմանց դէմ ։

* * *

Չստուգուիր այն լուր թէ Սպանիոյ թագաւորն որոշած լինի սպայներ ղրկել ի Գերմանիա, սովրելու համար Գերմանական բանակին կազմութեան եղանակն և այլ պարագաները ։

Միւս կողմէ, կը հաստատուի թէ, Մատրիտի մէջ կատարուած նախարարական փոփոխման հակառակ, Գերմանիա կ'ուզէ ոյժ տալ Սպանիոյ փառասիրութեան՝ Եւրոպական Մեծ Տէրութեանց կարգն անցնելու մասին ։ Պէրլինի սպանիական երկրորդ կարգի դեսպանութիւնն, ինչպէս նաև Մատրիտի գերմանական երկրորդ կարգի դեսպանութիւնն առաջին կարգի դեսպանութեանց պիտի վերածուին եղեր ։

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Երէկ Ֆէնէրի Յունաց Պատրիարքարանը գումարեցան Ս. Սինոդի և խառն ժողովոյ անդամք, և կարծիք փոխանակեցին առանձնաշնորհութեանց առ կախ մնացած խնդրոյ մասին ։ Կ'ըսուի որ եթէ Նորին կայսերական Վեհափառութիւնն եւս ընդունի Ս. Պատրիարքի հրաժարականն, Ս. Սինոդն և Ազգ. Խառն ժողովք այլ եւս չպիտի ընդունին Նորին բարձր սրբազնութեան իւր Պատրիարքական պաշտօնին մէջ վերահաստատուիլը ։ Ըստ վերոյիշեալ մարմնոյ կարծեաց, Նորին սրբազնութիւնն առանց Ս. Սինոդի հաճութեան [illegible] շատ անգամ այնպիսի ձեռնարկներու դիմած է, որոնցմով գուցէ կայսերական կառավարութիւնն դժկամեցուցած ըլլայ ընդդէմ Պատրիարքարանի ։ Յունաց մէջ կը խօսուի նաև թէ Պատրիարքարանը այնպիսի տարտամ վիճակ մ'ունի այժմ որոն նմանը չէ տեսնուած Ֆաթիհ Սուլթանի Կ. Պոլիսը առնելէն ի վեր ։ Կ'ըսուի նաև թէ Նորին բարձր սրբազնութիւն վերահասու ըլլալով Ս. Սինոդի և Խառն ժողովոյ այս տրամադրութեանց, զանազան միջոցներու կը դիմէ որպէս զի վերահաստատուի իւր գահուն վրայ ։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Աղեքսանդրիոյ լրագիր մը Սուէզի Ջրանցքէն բացուելէն ի վեր անցած նաւերուն և անոնցմէ առնուած տուրք գումարներուն ցուցակը կը հրատարակէ, որ ուշադրութեան արժանի լինելով, կ'արտատպենք ·

Տարի	Նաւ	Գումար ֆր.
1870	486	5,159,227
1871	765	8,993,732
1872	1,082	16,407,591
1873	1,163	22,897,319
1874	1,264	24,850,383
1875	1,494	28,886,302
1876	1,457	20,974,998
1877	1,663	32,774,314
1878	1,593	34,098 229
1879	1,477	29,686,060
1880	2,026	38,840,487
1881	2,727	51,274,352
1882	3,198	60,504,878
1883	3,308	65,829,932

ՇՈԳԵԿԱՌՔԻ ՄԸ ԱՅՐԻԼԸ ։ — Միայն շոգենաւերը չեն որ բռնկելու վտանգին ենթակայ են, շոգեկառքերն ալ կրնան այսպիսի դժբաղդութեանց հանդիպիլ ։ Եւրոպական Յունվ. 15ին ճանապարհորդներու կառախումբ մը Պրէտֆորդէն (Ամերիկայի մէջ) Բինծուա գացած ժամանակ կը բռնկի ։ Հանքային կազը իր պահուելու տեղէն դուրս թափուած ըլլալով երբ շոգեկառքը արագընթաց կը վազէր այրած ածուխ ինկալով կազը կը բռնկի և կրակը անմիջապէս շոգեկառքին կ'անցնի ։ Զարհուրելի տեսարան մը ։ Կառախումբը բոցերէ շրջապատեալ կը սլանայ, դըռները կը բացուին, բաւական ճամբորդներ դուրս կը ցատկեն և ձիւնի մէջ գլորուելով կ'ազատին ։ Բայց ամենքն այս բաղդը չեն ունենար. երեք կին կ'այրին, տասն և վեց անձեր կը վիրաւորուին, ամբողջ վակոն մը ճամբորդներով մէկտեղ, ինչպէս նաև ապրանաց կառքը կ'այրին նմանապէս ։ Երբ ալ դարւանդը կ'իջնէ կը լմննայ, այն ատեն միայն կարելի կըլլայ կանգ առնել տալ բոցապատ կառախումբին ։

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՔՈՅՐԵՐԸ ։ — Ֆրանսայի կառավարութիւնը հետեւեալ գումարներն յատկացուցեր է 1884 տարւոյ համար տէրութեան մատենադարաններու պէտք եղած գրքերն ին գնելու ։

Ազգ. Մատենադարան	181,200	ֆռ.
Մազարին	9,500	»
Սէնթ – Ժընըվիէվ	16,000	»
Նաւարան	15,000	»
	221,700	»

Սակայն Ֆրանսայի թերթերը շատ գոհ չեն միայն այս գումարէն, պատճառ այն է որ Անգլիացիք աւելի գումար մը յատկացուցեր են Լոնտրայի Մատենադարաններուն համար ։ Լոնտրայի Ազգ. Մատենադարանը որ կը կոչուի Պրիթիշ – Միւզէում պիտի կարենայ գնել 382,375 ֆրանքի գիրք և այլն, ըսել է 200,000 ֆրանք աւելի քան Ֆրանսայի Ազգ. Մատենադարանը, իսկ ամբողջ Լոնտրայի Մատենադարանները Ֆրանսայի Մատենադարաններէն 60.000 ֆրանք աւելի պիտի կարենան ծախսել ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Ռէօթէրեան հեռագիրք

Լոնտոնի հեռագրական Ռէօթէրեան գործակալութեան ներկայացուցիչ Տր. Էնկլէնտէր մեզ կը հաղորդէ այս առաւօտ հետեւեալ հեռագիրները։

Պէրլին, 30 Յունվար, երեկոյ

Ս. Բեդրսպուրկէն առնուած լուրեր կը ծանուցանեն թէ Ոստիկանութիւնը Ոչընչականաց մէկ գաղտնի տպարանը գտեր է նորէն ։

Կ'ապահովուի թէ ձեռք ձգուած թուղթերուն մէջ գտնուեր են մի քանի գրութիւնք, որք կ'ապացուցանեն թէ Ռուսիոյ Ոչընչականք և Անգլիա գտնուող ոչնչականք միմեանց հետ յարաբերութեան մէջ են ։

Պէրլին, 30 յունվար

Ս. Բեդրսպուրկի լրագիրը կը հերքեն նոր փոխառութեան մը զրոյցները եւ կը յայտարարեն թէ Ռուսիա երկար ժամանակ պէտք չպիտի ունենայ փոխառութիւն կնքելու ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 19 Յունվար

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	ղհկ.	9	35
Պօրսային գոցուելէն վերջը	«	9	36
Երէկ Բերայի մէջ		—	—
Առաւօտուն բացուեցաւ	«	9	32 1/2
Բարձրագոյն գին	«	9	32 1/2
Նուազագոյն	«	9	31
Կէս օրին	«	9	31 1/2
Փոխառութիւն 1863	Ֆր.	58	—
« 1865	«	49	50
« 1869	«	49	25
« 1873	«	44	—
Պօն տիւ Թրէզօր	Անգլ. լիրա	17	17 1/2
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	43	—75

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգ. ոսկի	4	
Քրէտի Ժէնէրալ	Օսմ. լիրա	6	30
Պանք տը Քօնս.	« «	6	1/2
Սօս. Շանժ է վալ.	« «	3	30
Թրամուէյ	« «	3	
Ունիֆիէ. Եգիպտական		—	—
Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ		76	
Գիշերը գործ չեղաւ.			
Այս առաւօտ բացուեցաւ.		75	27 1/2
Կէս օրին նոյն գին		75	27 1/2

Ընթացք դրամոց

Օսմ. ոսկի	ղշ.	100	—
20 ֆրանքնոց	«	87	23
Անգղ. ոսկի	«	110	15
Քրիմիք	«	51	26
Ռուս. Իմպէրիալ	«	90	2
Ռուսիոյ Թղթադրամ	»	9	52
Թալէր	«	19	13
Ֆիօրին	«	9	02
Մէճ. արծ. (տարր.)	«	108	01
Հինգնոց	«	102	30
Մէթալիք	«	99	30
Պղինձ	«	780	—
Թղթադրամ	«	1360	—
Վեցնոց	«	103	05

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 30 յունվար ժամ 3 վ. 15 երեկոյ

Անգ. Քօնսօլիտէ գոցուեցաւ	101	3/8
Օսմ. « բացուեցաւ	8	15/16
« « գոցուեցաւ	9	—
Օսմ. փոխառութիւն 1865	11	—
« « 1869	10	—
« « 1871	69	1/4
« « 1872	15	1/2
« « 1873	9	
Փոխառ. 1877	79	3/4
Պանք Օթօման	16	1/8
Ռուսական փոխառ. 73	85	1/2
Եգիպտ. միացեալ (ունիֆիէ)	68	3/4
« առանձն. (բրիվիլէժիէ)	91	3/4
Տայրա Սանիէ	67	7/8
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	89	1/2
Հունգ. պարտաթուղթ 1877	101	3/4
Փոխանակ. Բարիզի վրայ		

Վիէննա 30 Յունվար ժ 4 երեկոյ

Փոխանակ. Լոնտրայի վրայ	121	50
Օսմ. Երկաթուղի	20	70

Բարիզ 30 Յունվար ժ. 3 վ. 45 երեկոյ

Ֆրանս. Ռանթ 4 1/2 բաց	107	55
« « 4 1/2 բաց	77	40
Օսմ. Քօնս. բացուեցաւ	9	15
« « գոցուեցաւ	8	95
Օսմ. փոխառութիւն 1865	—	—
« « 1865	—	—
« « 1869	48	—
« « 1873	45	—
Օսմ. Երկաթուղի	42	25
Պանք Օթօման	658	75
Գրէտի Լիօնէ	565	
« Ֆօնսիէ	1267	50
Բաժնետոմս Լիոնի	1265	
Սուէզի Ջրանցք	2035	
Ռուսական 5% 1877ի	92	3/8
Իտալական Ռանթ	92	40
Արեւ. Ռուս. (Ռիւս Օրիան.)	—	
Եգիպտական միաց. գոց	346	25
Սպանիական (արտաքին)	59	3/4
Հունգարական (ոսկի)	101	3/4
6% Հելլենական	415	
Չէք Լոնտրայի վրայ	25	16

ԲԱՐԻԶ ՊԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

30 Յունվար ժ. 11 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանս. Ռանթ 5 1/2 %	107	58	3/4
Օսմ. «	8	92	1/2
« Երկաթուղի	—	—	
Եգիպտական միացեալ	345	—	

ՄԵՏԷՕՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ Ի ԲԵՐԱ

Յունուար 31 (Ն. Տ.)

		ժ.	վ.
Ծագումն արեգական (Աւերեւոյթ)		7	13
Մուտք « «		5	13
Կէս օր (Միջին ժամով)	12	13	18
Կէս օր (ժամ ըստ տաճկաց)		6	40
Ծագումն լուսնի (Աւերեւոյթ)	Ա.	8	42
Մուտք « «	Ե	9	4
Երեւումն լուսնի Ա. Ք. 4 փետրվ.			

Առաւօտեան ժամը 8 ին

	Հզրդմեթր
Ծանրաչափ (Ծովու երես)	770 5
Ջերմաչափ	1. 7
Նուազագոյն աստիճան	0. 6
Բարձրագոյն « իրիկուան	6. 5
Խոնաւութիւն 0/0	97
Բարձրութիւն անձրեւի 36 ժամու միջոցին . . հազարորդամեթր	0
Ուղղութիւն հողմոյ հանդարտ	

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 30ԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ծանրաչափը խիստ բարձր է Եւրոպայի հարաւային կողմը և Ալճէրիոյ վրայ ։ Հովը տկար է ամեն կողմ ։ Հիւսիսային հովը խիստ տկար է Ադրիականի վրայ ։ Հիւսիսային հովը խիստ ուժգին կը փչէ Արշիպեղագոսի վրայ տեղ տեղ. չափաւոր ի Տարտանէլ և խիստ տկար յՕտէսա ։

Բարեխառնութիւնը խիստ բարձրացած է Եւրոպայի հիւսիսային և հիւսիսային արեւմտեան կողմը · 11 աստիճան ի Բարիզ, 10 ի Վիէննա, 1 ի Բէթրսպուրկ, և յՕտէսա զերոյէն 1 աստիճան վար ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

1884 Փետրվար 1. (Յունվար 20 ըստ Յունաց)ին կայսերական Փողերանոցը քաշուելիք Ռումէլիի Օսմանեան երկաթուղեաց վիճակահանութիւնը, Օսմանեան Կայսերական պանքային յանձնուած արժէքաւմներու քաղդատոմներ ստորագրելոյս դիմեյով միայն կատարուի։

Ղալաթիա Քօմիսիօն խանին
դիմացը թիւ 9
Ղ. Փ. Զօֆուրեան

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

(Դիմակաւոր և անդիմակ)
Ի ՆՊԱՍՏ
ԱՐԱՄԵԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
Ի ԹԱՏՐՈՆ ՔԱՂԿԵԴՈՆԻ
ԴԱՂԻԱԿԱՆ ՀԻՒՊԱՏՈՍ ՎՍԵՄ. Պ. ԿԱԶԷԻ
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ
ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՅ ՋԱՆԻՒՔ
Շաբաթ գիշեր, 28/9 Յունվար
1884 ժամը 2ին

Նախագահ.
Վսեմ. Մ. Կազէ
Ատենապետ.
Մեծ. Միքայէլ էֆ. Մամճեան
Գանձապետ.
» Յովհաննէս էֆ. Կիւլպէնկեան
Ատենադպիր.
» Միհրան էֆ. Շիրինեան։
ԱՆԴԱՄՔ
Վսեմ. Կարապետ էֆ. Շահպազ
Մեծ. Մաթոս էֆ. Ունճեան
» Եղիայ էֆ. Պէյլէրեան
» Մկրտիչ էֆ. Մուրատեան
» Կարապետ էֆ. Գաբամաճեան
» Անտոն էֆ. Ազատեան
» Տիգրան էֆ. Ս. Մանուկեան
» Եզեկիէլ էֆ. Մօսթիճեան
» Միսաք էֆ. Թաշճեան
» Միսաք էֆ. Պետրոսեան
» Մելքոն էֆ. Հալաճեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆ

Կրթարանիս Տնօրէնն, իւր բազմապատիկ զբաղմանց պատճառաւ, յետ այսօրիկ չորեքշաբթի, ուրբաթ և կիւրակի օրեր միայն, մինչեւ կէս օր, պիտի կրնայ ընդունիլ որեւէ այցելութիւն։ Իսկ Հայկական Կրթարանն որեւէ օր կամ ժամ կարելի է այցել։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
Օրթաքէօյ 18 յունվար
1884

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

Ա. ԳԱՐԱՅ. ՄԱՂԱՔ ԵՒ ԸՆԿ.
Ղալաթա, Եէնիճէ Գօլիւքլիւ. 101.
(Գէորգ պէյ խանի դէմ.)

Սոյն վաճառատան մէջ կը գտնուի «Նասրրի» դեղ մը որ մի երեւելի Ռուս բժիշկ հնարած է և մեծ ընդունելութիւն գտած է, բովանդակ Ռուսիոյ մէջ. այս դեղը 15 օրուան մէջ առանց ցաւ պատճառելու Նասրրը տեղէն կը հանէ։

Նոյնպէս կը գտնուի Ռուսահայ գրագիտաց, խմբագրաց, կղերականաց և այլ նշանաւոր ազգայնոց լուսանկարներ։

Նաև Թղթեղէն գրչեղէն, դպրոցական և նկարչութեան պիտոյք։

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Բ. Տարի, Յունուար

Թէեւ Հանդէսիս խմբագիրը ծանուցած էր թէ ներկայ տարւոյս մէջ աւելի ընդարձակ պիտի հրատարակէր զայն, սակայն [illegible] Տնօրէնութիւնն ալ իրեն յանձնուելուն պատճառաւ՝ նոյն դիրքով ու նոյն պայմաններով պիտի շարունակէ հրատարակել Շարժումն։

Այդ բաժանորդագրութեան պայմանք են՝

Մայրաքաղաքիս համար 20 դհ.
Գաւառաց և օտար երկրաց համար 26 »
Գին տետրին 2 »

Շարժումին հասցէն է՝ Արամեան տպարան՝ Ցակոբեան խան՝ Զագմաճըլար, և Հավուզլու խան՝ միջին յարկ՝ թիւ 4, Կ. Պոլիս։

ՏԱՄԱՏԵԱՆ ՁՈՒԼԱՐԱՆ

Օտուն-Գաբու, Թիւ 465.

Հայերէն, Տաճկերէն, Յունարէն և Լատինական ամէն տեսակ Տպագրական տառեր և զարդեր կը գտնուին պատրաստ, յոյժ չափաւոր գներով։

Գաւառներէ և օտար երկիրներէ ևս յանձնարարութիւնք ամենայն ճշդութեամբ կը կատարուին, երբ հետեւեալ հասցէիս ուղղուին մեզ

S. DAMADIAN,
Odoun-Capou, n° 465.
CONSTANTINOPLE.

ԳՍԱՎԻՑԼ ՏԸ ՄՕՆԹԷՊԷՆ

ԷՍՐԱՐԸ ՀԻՆՏ

ՄԻՒԹԷՐՃԻՄԻ Յ. ԹՕԼԱՅԵԱՆ
(Երկու հատոր)

Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով, Պոլիս, Չրավաճառ Պօղոս Աղայի խանութը և Բերայի գլխաւոր հայ ծխավաճառաց քով.

Գին իւրաքանչիւր հատորի, 15 ղրշ։

ԱԶԴ

Թ. ՊԱԼԵԱՆ ԵՒ Ն. ՍԱՖՐԱՃԵԱՆ

Պատիւ ունին ծանուցանել արգոյ հասարակութեան որ Ֆէրի-գիւղի Պալեան գործարանէն ելած Պաքսիմաթներու (գէօթէքէ) ընդհանուր մթերանոց մը հաստատած են Կ. Պոլիս Եէնի-ճամի, Օսմ. Թղթատարութեան դէմ, թիւ 1 խանութը, ուր կը վաճառուին խիստ ընտիր տեսակէն և աժան գնով, մեծ ու փոքր քանակութեամբ։

Նաև ամէն տեսակ ըմպելիք և շաքարեղէնք և փոքր տղայոց համար ամէն տեսակ մնդաւոր ուտելիք կը գտնուին յիշեալ Մթերանոցին մէջ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՈՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

Ղ. փ.
Մայրենի լեզու (Ն. Տ. Ղեւոնդեան) Ա. Տարի Վեցերորդ տպագր. (40 պատկերով) 3
Մայրենի լեզու (Ն. Տ. Ղեւոնդեան) Բ. Տարի Երրորդ տպագր. (50 պատկերով) 3
Մայրենի լեզու (Ն. Տ. Ղեւոնդեան) Գ. Տարի Երկրորդ տպագր. (78 պատկերով) 5
Մայրենի լեզու (Ն. Տ. Ղեւոնդեան) Դ. Տարի պատկերազարդ . . . 5
Քերականութիւն աշխարհաբար լեզուի (Թ. Թերզեան) 6
Գեղագր. Տետրեր (Յ. Վասիլեան) 4 տետրերու մէջ ամփոփեալ . . .
Գին մէկ տետրի 30
Գին հարիւր տետրերու 60
Դպրոցական Տետր. Գին հարիւր տետրի 25

Բաւական թուով գնողաց գոհացուցիչ զեղչ կըլլայ։

Մանր ուսմունք Քրիստոնէական հաւատոյ (հեղինակութիւն Գրիգոր Էֆէնտի Մարկոսեան) 60

Կը գտնուին ամեն գրավաճառաց քով կեդրոնատեղին է Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց գրասենեակը։

Սոյն դասագիրքը որ հեղինակն կողմանէ ընկերութեան նուիրեալ է, քանիերկերորդ անգամ տպագրեալ է պատկերազարդ։

ՂԱԼԱԹԻԱ, ԿԷՕՉԷ ՕՂԼՈՒ ԽԱՆ, ԹԻՒ 15.

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԱՐԵՒԵԼՔի խմբագրութիւնը հրաւէր կը կարդայ բոլոր ազգային հեղինակաց և թարգմանչաց որ իրենց հրատարակած գրքերէն երկերկու օրինակ ղրկեն խմբագրութեան, եթէ կը փափագին հրատարակութեանց ազդերը և միանգամայն անոնց նկատմամբ քննական յօդուածներ տեսնել լրագրոյս մէջ։

ՀԱՄԱՌՕՏ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
Գրեց
Ռ. Թ. Պէրպէրեան
Գին 7 1/2 ղրուշ
Կը ծախուի Հայ գրավաճառաց և հեղինակին քով։

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՃԱՐԵՃ
Ղալաթիա, Քիւրէքճիլէր փողոց, Թիւ 41։

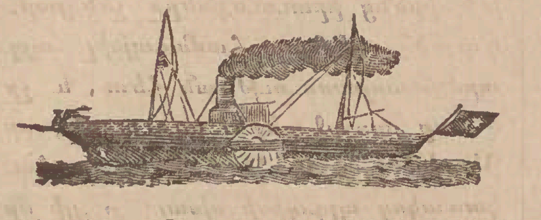

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ԱՌՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՎՈՍՓՈՐԻ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑ

1884 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԱՄՍՈՅ

ՎՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԹԻՒՔ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	21	33	17	23	4	28	19	22	20	17	1	21	18	28 բ	19	33	ա	4	22	23	19	20	28	4
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Ա. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 15	—	—
Բ. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	3 8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 23	—	—
Եէնի մահալլէ	—	—	2	—	—	—	—	—	3 18	—	—	—	—	—	—	4 30	—	6 45	—	—	—	8 33	—	—
Մէգար պուրնու	—	—	2 4	—	—	—	—	—	3 22	—	—	—	—	—	—	4 34	—	6 49	—	—	—	8 37	10	—
Պէյլիք տէրէ	—	—	2 8	—	—	—	—	—	3 26	—	—		3 45	—	—	4 38	—	6 53	8 45	—	—	8 41	10 04	—
Փիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Թարապիա	—	—	2 19	—	—	—	—	—	3 37	—	—	—	3 56	—	—	4 49	—	7 04	8 56	—	—	8 52	10 15	—
Պէյքոզ	—	—	—	2 15	—	—	—	—	—	—	—	—	4 5	—	—	—	5 45	7 13	9 5	—	—	9 1	—	—
Բաշա պաղչէ	—	—	—	2 22	—	—	—	—	—	—	—	—	4 13	—	—	—	5 52	7 20	9 12	—	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	—	—	2 30	—	—	—	2 35	—	3 48	—	—	3 50	—	—	—	5	—	7 30	—	—	—	9 13	10 26	—
Բ. Էչ. մահալլէ	—	—	—	2 30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 —	—	ա	—	—	—	—	—
Ստէնիա	—	—	—	—	—	—	2 42	—	—	—	—	3 57	—	—	—	5 7	—	—	—	—	—	ա	—	—
Էմիրկէն	—	—	—	—	—	—	2 47	—	—	—	—	4 4	—	—	—	5 14	—	7 39	—	—	—	9 22	10 35	—
Պօյաճը քէօյ	—	—	—	—	—	—	2 50	—	—	—	—	4 7	—	—	—	5 17	—	—	—	—	—	9 2[illegible]	—	—
Քանլըճա	—	—	—	2 38	—	—	—	—	—	—	—	—	4 27	—	—	—	6 8	7 48	9 26	—	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	—	—	—	—	—	—	2 58	—	—	—	—	4 15	—	—	—	5 25	—	7 57	—	—	10 30	9 33	10 45	—
Ա. Հիսար	—	—	—	2 44	—	—	—	—	—	—	—	—	4 33	—	—	—	6 14	8 06	9 32	—	—	—	—	—
Քանտիլլի	—	—	—	2 50	—	2 50	—	—	—	3 45	—	—	4 40	—	4 45	—	6 20	8 12	9 39	10 50	—	—	—	—
Վանի քէօյ	1 45	—	—	—	—	2 56	—	—	—	3 51	—	—	ա	—	5 1	—	6 26	—	9 45	—	—	—	—	—
Պէպէք	—	2	—	—	—	—	3 06	3 10	—	—	—	4 23	—	4 30	—	5 33	—	—	—	—	—	9 41	—	11 10
Արնաւուտ քէօյ	—	2 7	—	—	2 40	—	—	3 17	—	—	3 50	—	—	4 37	—	5 40	—	8 22	—	—	—	9 48	10 58	—
Չէնկէլ քէօյ	1 52	—	—	—	—	3 3	—	—	—	3 58	—	—	ա	—	5 8	—	6 33	8 30	9 52	—	—	—	—	—
Քուրու չէշմէ	—	2 14	—	—	2 48	—	—	3 24	—	—	3 58	—	—	4 44	—	5 47	—	—	—	—	—	9 55	—	—
Պէյլէր պէյի	1 59	—	—	—	—	3 09	—	—	—	4 04	—	—	ա	—	5 14	—	6 40	8 36	9 58	—	—	—	—	—
Օրթաքէօյ	—	2 22	—	—	2 57	—	—	3 32	—	—	4 7	—	—	4 52	—	5 55	—	8 45	—	—	—	10 3	11 10	—
Քուզկունճուք	2 5	—	—	—	—	3 16	—	—	—	4 11	—	—	ա	—	5 21	—	6 47	8 54	10 5	—	—	—	—	—
Պէշիկթաշ	—	2 30	—	—	3 06	—	—	3 40	—	4 21	4 16	—	—	5	5 31	6 13	—	9 04	—	—	—	10 11	11 18	—
Իսկիւտար	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ա	—	—	—	6 55	9 14	10 13	—	—	—	—	—
Քապաթաշ	2 17	—	—	—	—	—	—	3 49	—	—	—	—	—	5 9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ԿԱՄՈՒՐՋ	2 25	2 45	3 05	3 35	3 25	3 32	3 55	3 57	4 23	4 36	4 31	4 53	5 15	5 17	5 46	6 18	7 10	9 29	10 28	11 —	11 20	11 26	11 33	11 40

—— Այսպէս նշանով ժամերը կը նշանակեն հաղորդակցութիւն երկու շոգենաւուց։ ա. Ուրբաթ օրերը միայն։ բ. Բացի ուրբաթ օրերէ։

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. Ի բաց առեալ շոգենաւուց մեկնելու ժամերէն, մնացորդ ժամերը փոփոխութեան ենթակայ են զէշ օդի կամ այլ պատճառաւ։

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ՄԵԿՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԹԻՒՔ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	21	33	17	1	4	28	19 բ	ա	20	22	28	23	19	18	17	4	33	22	23	20	19	21	28	4
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ մեկն.	2 35	3	3 15	3 20	3 45	4	4 15	4 15	5 30	6 45	8 30	9 30	9 50	10 15	10 30	10 30	10 40	11 5	11 10	11 10	11 30	11 40	11 45	12 —
Քապաթաշ	—	—	—	—	3 55	—	—	—	5 40	—	—	9 40	—	—	—	—	—	11 15	—	—	—	11 50	—	—
Իսկիւտար	2 50	—	—	—	3 59	—	—	4 30	—	7 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Պէշիկթաշ	—	3 15	—	—	4 09	—	—	—	5 49	7 10	8 44	9 49	10 5	—	—	10 45	10 55	11 24	—	—	—	—	12 —	12 15
Քուզկունճուք	2 56	—	—	—	4 19	—	—	4 36	—	7 20	—	9 59	—	—	—	—	11 5	—	—	—	—	12 2	—	—
Օրթա քէօյ	—	3 23	—	—	4 18	—	—	—	5 57	7 29	8 52	—	10 13	—	—	10 53	—	11 32	—	—	—	—	12 8	12 23
Պէյլէր պէյի	3 3	—	—	—	4 27	—	—	4 43	—	7 38	—	10 6	—	—	—	—	11 12	—	—	—	—	12 9	—	—
Քուրու չէշմէ	—	—	—	—	—	—	—	—	6 5	—	—	—	10 22	—	—	11 1	—	11 40	—	—	—	—	12 16	12 31
Չէնկէլ քէօյ	3 9	—	—	—	4 33	—	—	4 49	—	7 44	—	10 12	—	—	—	—	11 18	—	—	—	—	12 15	—	—
Արնաւուտ քէօյ	—	3 34	—	3 45	4 41	—	—	—	6 12	7 52	9 —	—	10 29	—	—	11 9	—	11 47	—	—	—	—	12 23	12 38
Պէպէք	—	—	—	—	—	4 50	—	—	6 19	—	9 7	—	10 37	—	—	11 16	—	11 54	—	—	12 —	—	12 30	—
Վանի քէօյ	3 16	—	—	—	—	—	—	4 56	—	—	—	10 19	—	—	—	—	11 25	—	—	—	—	12 22	—	—
Քանտիլլի	—	—	3 45	—	4 51	—	4 45	5 2	—	8 2	—	10 26	—	10 45	—	—	11 31	—	11 40	—	—	—	—	—
Ա. Հիսար	3 26	—	—	—	4 57	—	—	5 8	—	—	—	—	—	10 51	—	—	—	—	11 46	—	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	—	3 49	—	—	5 06	—	—	—	6 27	8 12	9 15	—	10 45	—	11 2	—	—	—	—	—	12 13	—	—	—
Քանլըճա	3 33	—	—	—	5 15	—	—	5 15	—	8 20	—	—	—	10 58	—	—	—	—	11 53	—	—	—	—	—
Պօյաճը քէօյ	—	—	—	—	—	—	—	—	6 35	—	—	—	—	—	11 10	—	—	—	—	—	12 21	—	—	—
Էմիրկէն	—	3 54	—	—	5 24	—	—	—	6 38	8 28	9 24	—	—	—	11 13	—	—	—	—	—	12 24	—	—	—
Ստէնիա	—	—	—	—	—	—	—	—	6 43	—	—	—	—	—	11 18	—	—	—	—	—	12 29	—	—	—
Բ. Էչ. մահալլէ	—	—	—	—	—	—	—	5 23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12 2	—	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	3 45	4 03	—	—	5 33	—	—	—	6 50	8 36	9 33	—	—	—	11 25	—	—	—	—	11 48	12 36	—	—	—
Բաշա պաղչէ	—	—	—	—	5 43	—	—	5 32	—	—	—	—	—	11 10	—	—	—	—	12 11	—	—	—	—	—
Պէյքոզ	—	—	—	—	5 50	—	—	5 41	7 2	—	—	—	—	11 17	—	—	—	—	12 18	—	—	—	—	—
Թարապիա	—	4 15	—	—	5 59	—	—	—	7 11	8 40	9 43	—	—	11 26	11 35	—	—	—	—	11 58	—	—	—	—
Փիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Պէյլիք տէրէ	—	4 24	—	—	6 10	—	—	—	7 21	8 45	10 —	—	—	—	11 45	—	—	—	—	12 8	—	—	—	—
Մէգար պուրնու	—	—	—	—	6 14	—	—	—	7 25	—	9 55	—	—	11 38	11 49	—	—	—	—	12 12	—	—	—	—
Եէնի մահալլէ	—	4 29	—	—	6 18	—	—	—	7 29	—	—	—	—	—	11 52	—	—	—	—	12 16	—	—	—	—
Բ. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	7 39	—	—	—	—	11 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ա. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	7 47	—	—	—	—	12 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԻ ԳԻԾ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ—ԿԱՄՈՒՐՋ

	ժ. վ.	[1]ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	[1]ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Իւսկիւտարէն	2 —	2 30	3 —	3 30	4 —	4 30	5 10	5 45	6 20	7 —	8 10	9 —	9 45	10 20	10 30	10 45	11 05	11 25	11 45	12 05	
Պէշիկթաշ	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	5 55	— —	7 10	8 20	— —	— —	10 25	— —	— —	— —	— —	— —	— —	
Կամուրջ	2 15	2 45	3 15	3 45	4 15	4 45	5 25	6 10	6 35	7 25	8 35	9 15	10 —	10 45	10 45	11 —	11 20	11 40	12 —	12 20	

ԿԱՄՈՒՐՋ—ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ

	ժ. վ.	[4]ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	[1]ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	[4]ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կամուրջէն	2 15	2 45	3 15	3 45	4 15	4 45	5 25	6 —	7 —	8 15	9 —	9 30	10 —	10 25	10 45	11 05	11 25	11 50	12 05	12 05	
Պէշիկթաշ	— —	— —	— —	— —	— —	5 —	— —	6 15	— —	— —	9 15	— —	10 15	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	
Իւսկիւտար	2 30	3 —	3 30	4 —	4 30	5 10	5 40	6 25	7 15	8 30	9 25	9 45	10 25	10 40	11 —	11 20	11 40	12 05	12 20	12 20	

ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒ

ԻՒՍԿԻՒՏ. ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ.

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Իւսկիւտարէն	4 15	5 15	10 15	11 30
Գապաթաշ	4 30	— —	— —	11 45
Սիրքէճի իսկ.	4 45	5 35	10 35	— —

ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ. ԻՒՍԿԻՒՏ.

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Սիրքէճի իսկ.	4 45	5 45	11 —	— —
Գապաթաշ	— —	6 —	— —	11 45
Իւսկիւտար	5 05	6 15	11 20	12 —

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻԻ ԳԻԾ

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ—ԿԱՄՈՒՐՋ

	[2]ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կամուրջէն	4 —	4 45	11 —	
Սալաճաք	4 12	4 57	11 12	
Հարէմ իսկ.	4 15	5 —	11 15	

ԿԱՄՈՒՐՋ—ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ

	[1]ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Հարէմ իսկ.	4 15	5 —	11 15	
Սալաճաք	4 22	5 07	11 22	
Կամուրջ	4 35	5 20	11 35	

---

[1] Բաց ի Հրէից տօն օրերէ. [2] Կիրակի օրն չկայ. [3] Քապաթաշով. [4] Քուզգունճըքէ.